

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt - ISSN 0166-6444

Jaargang 83 - no. 4 - april 1981

Officieel orgaan van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland

bijenteelt

MAANDSCHRIFT VOOR DE BIJENTEELT
ISSN 0166-6444

Officieel orgaan van de
**VERENIGING TOT BEVORDERING
DER BIJENTEELT IN NEDERLAND**
Opgericht 1897

Hoofredacteur: Chris Maillie
Redactieleden: Therese Rive, Ko Zoet

Ledenblad: Oplage 8000
Verschijnt 11 x per jaar,
in juli en augustus gecombineerd
Losse nummers: f 2,50 incl. porto

Advertentie-tarieven op aanvraag

**REDACTIE, ADMINISTRATIE en
ADVERTENTIE-EXPLOITATIE:**
Het BIJENHUIS, Grintweg 273,
6704 AP Wageningen. Tel. 08370 - 1 28 63
Postgiro 82.32.76

Druk: Van Maastricht & Verhoeven b.v., Arnhem

Alle in „BIJENTEELT” gepubliceerde meningen
en inzichten blijven voor rekening van de
auteurs.

Overname van artikelen en illustraties is slechts
toegestaan na overleg met de Redactie.

Kopij vóór de 10e van de maand, voorafgaande
aan de maand van plaatsing, aan het BIJENHUIS,
ook opgaven en betaling van advertenties en
Speurbijltjes.

jaargang 83 — nummer 4 — april 1981

INHOUD

De vliegopening van een bijenkorf	75
Even bijpraten	77
Raamwerk: Doodshoofdvlinder - 2	78
Officiële mededelingen	80
Met het Groentje op reis	84
Laatste nieuws	85
De milieutuin - 7	86
Nieuws vanuit het Bijenhuis	87
Oogst en dracht	88
Bijenplant in beeld: Daslook	89
Onderwijs, voorlichting en demonstratie	90
Boekbesprekingen	91
Bijenteelt in Scandinavië	93
De bij in de filatelie	94
Wie? Wat? Waar?	95
De lezer schrijft	96
Afdelingsnieuws	102

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 7,50, elk woord meer
35 cent. Bij 11x plaatsen 10% korting. Te vol-
doen bij vooruitbetaling. De Redactie stelt zich
niet verantwoordelijk voor de inhoud.

TE KOOP GEVRAAGD: partijen **Nederlandse honing**, o.a.
koolzaad-, zomer- en heidehoning. Wij bieden hoge prijzen.
HET BIJENHUIS te **WAGENINGEN**. Tel. 08370 - 12863.

JANNEKE DE JONG: **imkersartikelen** tegen de scherpste
prijzen; in- en verkoop van **honing**, inkoop van oude **was**.
Willem v. Hillegaersbergstraat 60a, Rotterdam. Tel. 010-224871.

TE KOOP: nieuwe en gebruikte **3-raamshoningsslingers** nog
voor de oude prijs. H. de Vries, Huize St. Gertrudis, Wor-
kum. Tel. 05151-1252; bellen van 13.30 - 14.30 uur en van
18.30 - 20.00 uur.

IN- en VERKOOP van alle soorten Nederlandse ho-
ning. Gebruikte Simplexkasten en Korven, Mede,
Bijenwaskaarsen, Honingwafels, Stuifmeel, Honing-
snoepjes enz. C. v. Holland, Dijkstraat 118, 3904 DJ
Veenendaal, tel. 08385-13795, b.g.g. 10202.

IN- EN VERKOOP van **bijenvolken**, **kasten** en **korven**, **honing**
en lege kasten en korven. J. C. Basten, Burg. Brouwenseweg
3, Horssen (Gld.), Tel. 08874-1791.

TE KOOP: mooie **10-raamsbijenkasten**. Billijke prijs. J. de Jonge
Van der Duijn-van Maasdamstraat 15, Hoogeveen. Tel. 05280-
63637.

TE KOOP: **nieuwe spaarkasten**. Eigen fabrikaat. Vraagt vrij-
blijvend prijsopgave bij: Imkerij Muller, Zeedijk 35, Nijbroek.
Tel. 05717-661.

TE KOOP: **honingsslinger**, 5 **bijenvolken** op 6 ramen, 2 korfvol-
ken. Tel. 010-224540.

TE KOOP: enige **bijenvolken** in Simplex- of Alberti-kasten of
op ramen. J. J. Helmes, Oldenhove 8, 7075 AG Etten (Gld).
Tel. 08350-27554.

TE KOOP: 9 goed bevolkte **bijenkasten** en 6 gebruikte lege kas-
ten. Alles geheel compleet en Simplexmaat. Tel. 05427-1789.

TE KOOP: enkele **bijenvolken**. J. Smit, Winterswijk. Tel. 05430-
15302.

Voor al uw **imkersbenodigdheden** kunt u terecht bij: R. Slagter
Limmerschouw 53, Winkel. Tel. 02244-1349. Geopend di, do en
za van 2 tot 6 uur.

TE KOOP: wegens leeftijd: 7 sterk bevolkte **simplexkasten**,
waarvan 4 op broed- + honingkamer overwinterd en 3 op
broedkamer (deze geheel nieuw materiaal, binnen en buiten).
Kom eens kijken. Afspraak maken. Tel. 05978-2592. R. Bakker,
Scheepshellingstraat 105, 9665 KC Oude Pekela.

TE KOOP: per april 3 zwaar bevolkte **korven**. Henk Roops,
Prov. weg 70, Opende (Gron.). Tel. 05946-9052, na 18 uur.

Wie helpt mij aan: „Het bijenboek” door Joh. A. **Joustra**, en
vóóroorlogse **Groentjes?** Eventueel ruilen. A. Groenendijk.
Tel. 010-746685.

Wegens gebrek aan ruimte, van part.: enkele **nieuwe bijen-
korven**, roggestro 1e kwaliteit, 50 cm hoog, voor slechts
f 45,—. Moet weg, dus grijp uw kans. Tel. 010-746685.

Enige **bijenvolken** + **nieuwe kasten** van red cedar-hout. J. ten
Oever, Mr. H. Smeengestraat 28, Ruinen. Tel. 05221-2346.

TE KOOP: partij **nieuwe bijenkorven** à f 55,—. G. L. Olden-
beuving, Koolzaadhof 17, 8308 AR Nagele. Tel. 05276-2784.

TE KOOP: **bijenvolken** op ramen, eventueel ook met kast.
W. Kruijff, C. v. Bijkershoekstraat 47, Eindhoven. Tel. 040-
521198.

vervolg **SPEURBIJTJES** op pag. 103

BIJ DE VOORPLAAT

Het riante bijenlandgoed van monsieur Tholy bij
Gérardmer. Zie pag. 84-85.

Foto: A. L. Longayroux, Bovenkarspel

DE VliegOPENING VAN EEN BIJENKORF

In het Groentje van december 1979 werd een „Opfrissertje” gewijd aan het onderwerp „De vliegopening”, waarop een lezer reageerde met een probleem, dat zich voordeed op een korfvlecht cursus, waaraan hij deelnam. Tijdens een van de vlechtavonden was er verschil van mening ontstaan over de juiste plaats van het vlieggat. Enige jaren geleden werd er tijdens een cursus voor gevorderden, waaraan enkele geroutineerde korfmakers deelnamen, uitvoerig over dit onderwerp gesproken en met deze achtergrond moet ik opmerken, dat een kort antwoord op de gestelde vraag niet mogelijk is. Juist daar korfvlecht cursussen tegenwoordig erg actueel zijn, dacht ik dat het goed was aan dit onderwerp enige aandacht te schenken.

Bij de zogenaamde vaste bouw kunnen we het vlieggat aantreffen:

- boven in de korf, soms strak tegen de gewelfde bovenzijde;
- onder in de korf, een handbreedte van de onderzijde;
- op diverse hoogten, tussen beide hiervoor genoemde plaatsen.

Dat weten we allemaal, hoor ik u al zeggen, doch wat is nu de juiste plaats?

Deze is afhankelijk van de doelstelling van de (heide)imker, waarover we eerst iets meer zullen vertellen. Het meest sprekende voorbeeld is wel het oudste korftype, de zgn. Stülpkorf, de klokvormige korf van de Lüneburger Heide. Deze heeft het vlieggat vrijwel tegen de bijna platte bovenzijde.

Zoals bekend beginnen de bijen met de bouw van hun broednest dichtbij en boven het vlieggat; daar boven slaan ze hun honingvoorraden

op. Wat gebeurt er nu in dit geval, wel, de kop van de korf wordt geheel gevuld met broed en de honing wordt eerst later, wegens plaatsgebrek erboven, opgeslagen in de raatdelen die het verst verwijderd liggen van het vlieggat. De vorming en uitbreiding van het broednest krijgt hier, mede door drijfvoederen met stamphoning, op min of meer geforceerde wijze voorrang en dat is nu juist wat de korfmaker wenst, nl. zeer veel jonge bijen om het moedervolk door middel van zwermen te vermeerderen tot 3 à 4 volken. Hiermede gaat hij dan in de nazomer naar de heide, want het was voor de „Heidjer” de veelheid van volken die de omvang van de oogst bepaalde. Het bovenvlieggat was dus afgestemd op relatief grote broednesten, die de basis moesten vormen voor een succesvolle zwermteelt.

Zowel bij de Lüneburger als bij de Veluwe imkers zagen we soms korven met twee vlieggaten, die naar keuze konden worden benut: het bovenste om een sterk zwermvolk te verkrijgen en het onderste voor een rijke oogst. Het bovenvlieggat maakt het de bijen echter niet gemakkelijk om hun wintervoorraden in een fraaie gordel boven het broednest aan te leggen. Daar die voorraden ten opzichte van het vlieggat dikwijls aan de rechter- en linkerzijde een zwaartepunt vinden, wilde het wel eens gebeuren, dat een volk gedurende een strenge winter naar één zijde opschoof en het contact met de andere zijde verloor.

Zoals bekend bezitten korven meestentijds koudbouw, hetgeen impliceert dat bij een bovenvlieggat veel warmte ontwijkt, met het gevolg, dat de voedselconsumptie gedurende de winter bij de Lüneburger korf aan de hoge kant lag. Bij langdurige en strenge winters, zonder de mogelijkheid van tussentijdse reinigingsvluch-

ten, kostte dat nog wel eens volken (roer). Voor de aanvoer van zuurstof en afvoer van vochtige lucht was een bovenzleeggat natuurlijk ideaal; niettemin werd menigmaal het vlieggaat door de bijen verkleind.

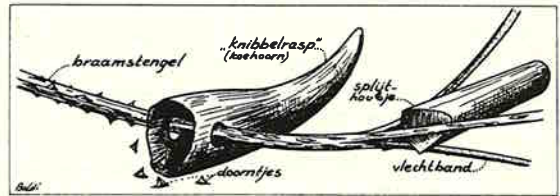
Van de afvoer van dode bijen en ander afval komt bij dit korftype uiteraard weinig terecht; de weg hiertoe is te lang en te moeilijk. Anderzijds is een bovenzleeggat voor tussentijdse en de eerste voorjaarsvluchten gunstig. Wanneer de bijen nl. koud en half verkleumd terugkeren, vallen ze via het bovenzleeggat a.h.w. direct in het warme nest terug, terwijl het bij een benedensleeggat nog wel eens kan gebeuren dat ze de langere weg naar de warmte niet meer halen. Zonder op verdere details in te gaan dacht ik

hiermede de belangrijkste argumenten voor een bovenzleeggat te hebben aangegeven, waarbij ik tot slot opmerk, dat de Lüneburger korf vele eeuwen in gebruik is geweest en gebleven. Inmiddels is echter aangetoond, dat een bovenzleeggat, alhoewel zeer oud, niet de beste oplossing bleek te zijn. Een benedensleeggat is afgestemd op honingooft, immers **boven** het broednest, doorgaans in de nabijheid van het vlieggaat, is ruimte in overvloed. Voor het oogsten van honing is dan ook een benedensleeggat aan te bevelen, waarbij de opening op een handbreedte of wel 12 cm van de onderzijde een goede plaats is. Bij de nogal kleine korf-

vliegopeningen, meestal niet veel meer dan 5 cm, kan het nog wel eens voorkomen dat de volken te kampen hebben met zuurstofgebrek, terwijl ook de vochtafvoer minder eenvoudig is als bij een bovenzleegopening.

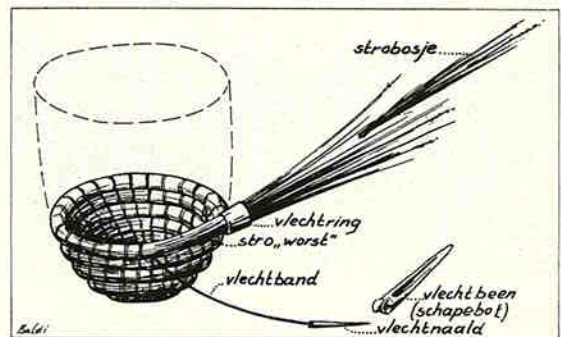
Ofschoon de korf wel eens als de ideale bijenwoning wordt aangeprezen, heb ik menigmaal korven aangetroffen met sterk beschimmelde raten. Natuurlijk speelt de isolatie een grote rol, waarbij ik opmerk, dat onze korven een wanddikte hebben van rond 3 cm, tegen die van de Lüneburgers van ruim 5 cm! In beide gevallen (boven- en benedensleeggat) spreekt ook de diameter van de korf een woordje mee; deze bepaalt o.a. het aantal raten, dat bij de gemiddelde korf tussen de 7 en 11 ligt.

Het maken van het vlechtband

Als een soort compromis, misschien ook wel uit vertwijfeling, ging menig imker er toe over het vlieggaat maar in het midden aan te brengen. Het beredeneren van de juiste hoogte was voor de doorsnee-korfimker een moeilijke zaak en meestal was het antwoord op de desbetreffende vraag, dat zijn vader of omgeving het ook zo deed. Voor de huidige amateur-korfimker adviseer ik het vlieggaat op een handbreedte van de onderzijde uit te snijden, in ieder geval niet veel lager, want anders loopt men de kans dat het vlieggaat 's winters verstopt raakt met dode bijen e.d.

Enige jaren geleden maakte ik gedurende de winter mee, dat bij twee gebroeders, die beiden met eenzelfde korfsoort imkerden (vlieggaat in het midden), bij de één alle vlieggaten waren dichtgekit en bij de ander open waren gebleven. Bij een onderzoek ter plaatse bleek dat de korf-

Het maken van een korf

ven met dichtgekitte gaten op kierende planken stonden (tocht in de korf!), terwijl ze bij de ander, zoals het behoort, stevig in het scherpe zand (tegen muizen!) waren geplaatst. Ook is bekend, dat bij het openlaten van een boven- en een benedenvlieggat de bijen gedurende de winter het bovenste gat dichtkitten. Zo zien we maar weer, dat de bijen op het terrein van de air-conditioning geen onbekenden zijn.

Het op correcte wijze spijlen van de korven is uiteraard niet los te zien van de besproken vlieggaten. Kijken we eens rond op de bijenmarkten, dan moeten we helaas constateren dat vele (alternatieve) korfmakers het wat betreft het opspijlen niet zo nauw nemen. In een volgend artikeltje hopen we daar nog eens op terug te komen.

Jan van de Veluwe

Foto's: mevr. J. H. Kuipers, 's-Gravenhage.
Schaapscheerdersfeest Rheden, 1971.
Tekeningen: Baldi Dekker, Oostwoud.

TANTE MARGJE

Als klein meisje mocht ik tijdens de zomervakanties altijd een paar weekjes logeren bij tante Margje. Dat was ieder jaar weer een groot feest voor mij, want tante woonde op een boerderijtje in de Achterhoek. Het was een knus woninkje, met in de voor- en achterkamer nog van die ouderwetse bedsteden met deuren er voor, die gesloten werden als je ging slapen.

Ik vond zo'n bedstee net een piekplein huisje. Tante had er een schemerlampje opgehangen, zodat je altijd even kon lezen voor het slapen gaan. Tante Margje had veel hobby's. Ze verzamelde ansichtkaarten, postzegels, lucifersmerken en klavertjes vier. De klavertjes vier waren te vinden op het bleekveldje achter het huis. Dat was tantes geluksveldje en ook ik heb er menig klavertje vier gevonden. Mijn tante had ook boeken, met tussen bijna elke bladzijde mooie gedroogde bloemen. Maar wat mij indertijd het meest imponeerde waren de potten honing, welke in de keuken op een donkergebeitste plank stonden te pronken. Op de potten had zij zelfgemaakte etiketten geplakt. Alle soorten honing had ze, zoals zonnebloemhoning, koolzaad-, linde- en acaciahoning. Maar ook mooie gele klaverhoning en donkerbruine heidehoning.

„Honing is gezond, mijn kind”, zei tante altijd. „Ik ga niet veel naar de dokter, in de meeste gevallen is de honing mijn medicijn. Als ik verkouden ben werkt de honing verzachtend en slijmoplossend en 's avonds voor het slapen gaan neem ik altijd een glas warme melk met een lepel honing daarin. Een beter slaapmutsje is er niet”, liet ze me dan heel wijsgerig weten.

Ik denk nog dikwijls terug aan mijn onvergetelijke vakanties bij tante Margje in de Achterhoek. Vijf en tachtig jaar oud is ze nu en ze woont niet meer op haar boerderijtje, maar in een bejaardenflat. In het begin was dat wel even moeilijk voor haar, maar flexibel als ze is, was ze al vrij spoedig aan de nieuwe woonsituatie gewend. Eén ding is echter gebleven zoals het vroeger was. Dat is de bruingebeitste plank, met de potten honing er op. Zij eet dit heerlijke produkt van de bijen nog dagelijks, zowel op het brood, als in de warme melk. Tante Margje geniet een uitstekende gezondheid, wellicht dank zij de honing en misschien ook wel door de vele klavertjes vier, welke ze destijds op het bleekveldje heeft gevonden...

Liesbeth van Kasteel

VAN DE REDACTIE

Baldi Dekker uit Oostwoud en Ben Trip uit Zeijerveld hebben de afgelopen maanden belangeloos een aantal nieuwe „kopjes” ontworpen, die het uiterlijk aanzien van het Groentje niet weinig helpen verfraaien. Er komen er nog meer, maar nu alvast onze hartelijke dank.

Mochten er overigens onder de lezers nog andere (uitvoerbare) ideeën leven over de vormgeving van ons „lijfblad” dan horen wij er graag iets van.

Naar aanleiding van beide artikelen over de bije- en wespesteek zond dr. J. C. van der Zwan, internist en zelf imker, ons een aantal fotokopieën van publicaties over hetzelfde onderwerp in het Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde, door hem geschreven in samenwerking met twee collega's. Uit zijn begeleidende brief nemen wij gaarne het volgende over: „Verdere publicaties zijn nog in voorbereiding. Het zij U bekend, dat een veilige behandeling van een en ander nu mogelijk is in het St. Lambertus Ziekenhuis in Helmond, het Academisch Ziekenhuis in Groningen (afdeling allergologie van de interne kliniek) en tot slot bij ons in het Ziekenhuis De Lichtenberg in Amersfoort. Het lijkt mij zinnig dat deze adressen bekend zijn bij de imkers, omdat ze min of meer garant staan voor een regionale verzorging voor patiënten die bekend zijn met een ernstige overgevoeligheidsreactie voor deze insecten.”

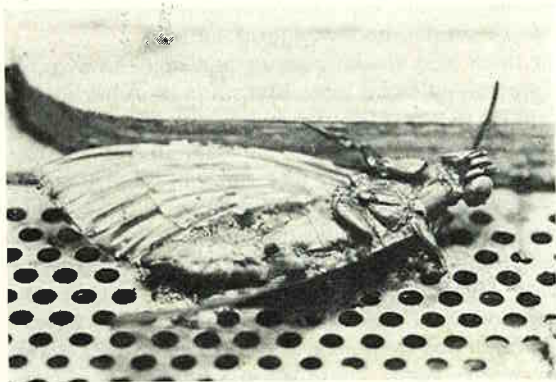

DE DOODSHOOFDVLINDER (2)

Komt een doodshoofdvlieder de korf of kast binnen of wordt hij daar na verloop van tijd ontdekt dan kan de steek van één bij hem weinig hinderen. De aanval op de grote indringer moet massaal plaatshebben, want de meeste angel-tjes blijven in de dichte pels hangen. Eerst een aantal goedgerichte „harpoenen” tussen de ringen kunnen de rover tenslotte vellen.

Om te verhinderen dat het dode lijf daarna een infectiehaard wordt gaan de bijen dat keurig balsemen of brengen het bij stukjes en beetjes de woning uit, zodat alleen het ongevaarlijke skelet en de vleugels overblijven. Een heel karwei, want het insect heeft een vleugelspanwijdte van 10 tot 13 cm en een lichaamslengte van 6 cm, waardoor het de grootste nachtvlieder of uiltje van Nederland genoemd mag worden.

Er wordt wel beweerd dat de bijen hun woning verlaten bij het aantreffen van een doodshoofdvlieder. Die mening moet als zeer twijfelachtig worden aangemerkt of het moest het binnendringen van meer dan twee exemplaren tegelijk betreffen, hetgeen opnieuw ernstig betwijfeld dient te worden. In elk geval zijn beide zienswijzen nooit bewezen. Dat zal ook bijna onmogelijk zijn, omdat alles wat betrekking heeft op deze nachtelijke Pijlstaart letterlijk een tasten in het duister is. Wie daarover iets wil beweren moet het laten bij veronderstellingen, die alleen bij lamplicht opgeklaard zouden kunnen worden, maar dan is de slimme zwever allang verdwenen.

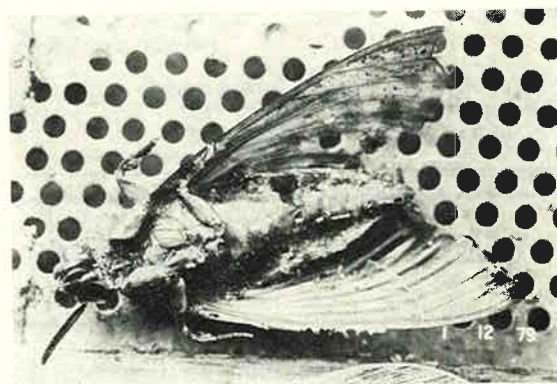

Natuurlijk bestaat er geen twijfel aan het feit dat de bestrijding van het enorme dier de bijen veel energie, dus honing kost, en dat heeft indirecte consequenties voor de imker. Toch beweren

deze in de hierna te noemen enquête van Verhey eenstemmig dat zij door een bezoek van een of meer doodshoofdvlieders geen schade aan de „bezochte” volken hadden ondervonden.

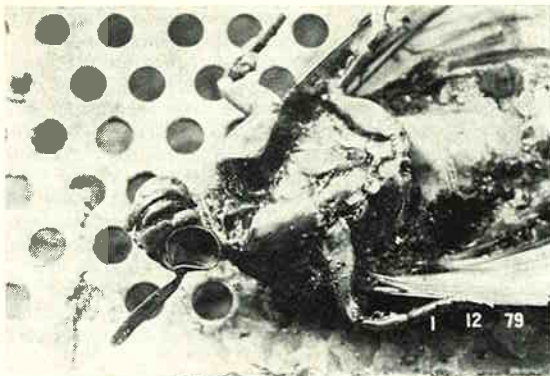
„Wel hadden sommige imkers kort te voor of daarna een volk zonder koningin, doch dit kan onmogelijk iets met de vlieder te maken hebben, aangezien een vlieder geen steekorganen bezit,” stelt Verhey opgelucht vast.

Even daarvoor kon hij enkele belangrijke conclusies trekken: „Merkwaardig is, dat van de 31 doodshoofdvlieders 9 in kasten en 22 in korven voorkwamen, temeer daar de korf veel en veel minder wordt gebruikt dan de kast. Twee rede-

nen kunnen m.i. hiervoor zijn: 1e. de korf is gemakkelijker binnen te dringen dan de kast; 2e. de korf straalt wegens grotere „poreusheid” meer honinggeur uit dan de houten geverfde kasten en trekt door zijn sterkere „geur” eerder aan. Dit laatste lijkt mij het meest aannemelijk; vooral als men ook let op zijn voorkeur voor sterkere volken, waar meer honing is, die geurt.” En verder: „Tusschen de vraag omtrent de wasmotten en sterkte van het bijenvolk bleek een zekere samenhang. Zijn er wasmotten aanwezig, dan is het meestal geen sterk volk, aangezien een sterk volk toch het binnendringen van vreemdelingen verhindert. De wasmot vreet zich in de was der raten in en doet op die manier veel schade. Nu bleek de vlieder in bijna alle 31 gevallen bij sterke volken (zelfs geweldig sterke, flink sterke, bijzonder sterke volken, zoals de imkers schreven) te zijn binnengedrongen. Wasmot was nooit aanwezig. Aangezien de imker altijd wel op zijn stand zwakkere volken heeft (vooral in Augustus en September na de zwermtijd), zal de vlieder waarschijnlijk een bepaalde voorkeur hebben voor sterkere volken.”

Tenslotte zijn luguber verslag over de weinig opwekkende manier, waarop de bijtjes met hun ongenode gast omsprongen: „Deze behandeling

droeg geen vriendschappelijk karakter! In de meeste gevallen was de vlinder reeds doodgestoken, in enkele gevallen leefde hij nog. Werd de vlinder, na gedood te zijn, niet direct door de imker gevonden en weggehaald, dan werden de vleugels afgebeten en afgeknaagd, het lichaam werd leeggehaald. Zoo werden vlinders gevonden met uitgerukte ingewanden en werden mij vlinders getoond, waar het heele lichaam van was uitgeteerd. Doch andere vlinders werden met was op de raten „vastgekit“, of geheel onder de was gezet... Bij het betreden der korf waren de vlinders vaak angstig.”

Chris Mailie

De zeldzame opnamen van een door de bijen „uitgemergelde“ Doodshoofdvlinder werden door R. Rijkens te Nieuw Vennep gemaakt op 1 december 1979 op de bijenstand van Ko Zoet in de aardappelrijke(!) Haarlemmermeer. Hoe groot het dier wel is kan worden afgemeten aan het onderliggende moerrooster.

Tekening uit Nieuwsblad v/h Noorden bij een verslagje van de bijenmarkt in Paterswolde, juni 1980.

STICHTING WILG EN MAND

Op 26 september 1980 is te IJsselstein door een aantal mensen die sterk betrokken zijn bij de mandenvlechterij de Stichting Wilg en Mand opgericht.

Doel van de Stichting is:

- het stimuleren van de belangstelling voor de mandenmakerij en de griendcultuur;
- het bevorderen van behoud, uitbreiding en overdracht van kennis van vlechttechnieken met wilgeteen alsmede van de teelt van de benodigde wilgentwijg.

De Stichting tracht dit doel te bereiken door onder andere:

- meer bekendheid aan het ambacht te geven;
- het organiseren van cursussen in het mandenvlechten te stimuleren;
- de opleidingsmogelijkheden tot bevoegd cursusleider te realiseren.

Door de aanleg en onderhoud van snijgrienden te stimuleren moet in de grondstofvoorziening van vlechtmateriaal worden voorzien. Naast deze direct praktische zaken wil de Stichting historische gegevens vastleggen en musea en verzamelaars adviseren bij aanleg en onderhoud van mandencollecties.

Het zeer oude ambacht van mandenmaker dreigt door gebrek aan vakkundige mandenmakers in Nederland geheel uit te sterven, hoewel er wel behoefte aan bepaald mandwerk bestaat. Dat de belangstelling voor manden in Nederland groot is, blijkt uit de import uit andere landen, vooral uit het Verre Oosten. Het importvlechtwerk is meest van andere grondstoffen vervaardigd en van een heel andere techniek dan het Nederlandse. Soms is dit wel decoratief maar vaak niet erg duurzaam. In ons land is de wilgeteen in de loop der jaren veredeld om een goede kwaliteit te krijgen, die door vakbekwame mandenvlechters gebruikt een stevig en duurzaam produkt levert.

Deze in de loop der eeuwen steeds verbeterde Nederlandse vlechttechniek dient bewaard te worden.

De Stichting Wilg en Mand wil daarom bewerkstelligen dat oudere, nog werkzame mandenmakers hun ambacht overdragen aan jongeren die hier interesse voor hebben en bekwaamheid willen opdoen.

Belangstellenden kunnen zich aanmelden als donateur en worden dan via het bulletin Wilg en Mand op de hoogte gehouden van ontwikkelingen en activiteiten.

Inlichtingen bij de secretaris C. Tutein Nolthenius, Nassaulaan 14, 5062 JJ Oisterwijk, tel. 04242-2238.

(Uit: Bosbouwvoorlichting, dec. 1980)

MEDEWERKERS GEVRAAGD VOOR EEN CARNICA-ONDERZOEK

De Koninginneteeltcommissie heeft op het ogenblik twee verschillende Carnica-lijnen tot haar beschikking. De ene lijn is de bij de meeste imkers welbekende Carnica van Schiermonnikoog, de andere een Carnica van het bekende bijenteeltcentrum in het Oostenrijkse Lunz. De bijen van Schiermonnikoog worden daar al een lange reeks van jaren zuiver gehouden, o.a. doordat het gemeentebestuur het houden van bijen voor haar burgers heeft verboden via bepalingen in de politieverordening. Daardoor kan worden gegarandeerd, dat de bijen van Schiermonnikoog zuivere Carnica's zijn en vrij zijn van ziekten. De andere lijn is tot dusver via kunstmatige inseminatie vrijgehouden van bloed van de Nederlandse bijen. Deze bijen werden tot dusver geteeld in Twente en hebben dus drachtomstandigheden gehad, die meer met het Nederlandse gemiddelde gemeen hebben dan dat voor de bijen van Schiermonnikoog het geval is. De Koninginneteeltcommissie hoopt in de gelegenheid te zijn van deze lijn een groter aantal nakomelingen te kunnen telen. Dat geeft dan de mogelijkheid de beide lijnen met elkaar te vergelijken op basis van hun kwaliteiten in de praktijk. Maar omdat de drachtomstandigheden plaatselijk zeer verschillend zijn en ook de imkers onderling nogal verschillende manieren van imkieren toepassen, zou een dergelijke vergelijking op een aantal plaatsen, verspreid over het Nederlandse grondgebied, moeten worden uitgevoerd. Bovendien speelt een rol dat de werkzaamheden van de Koninginneteeltcommissie geheel in de vrije tijd moeten worden verricht, zodat een dergelijk onderzoek de mogelijkheden van de commissie zelf ver te boven gaan. Daarom zoekt de commissie contact met ervaren imkers, die belangstelling hebben voor de Carnica-bij om tot een gemeenschappelijke beoordeling te kunnen komen.

Het Hoofdbestuur van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt, kortweg VBBN, heeft samen met het Laboratorium voor Vergelijkende Fysiologie van de Universiteit van Utrecht een tijdelijke arbeidsplaats aangevraagd voor het opzetten en organiseren van het onderzoek en het kweken van de benodigde koninginnen. Het feitelijke onderzoek van de Carnica-volkjes wordt uitgevoerd door ervaren imkers aan de hand van vragenlijsten. Aan ieder van de deelnemende imkers zullen goede Carnica-volkjes in nieuwe drieraams-kastjes worden geleverd. Deze volkjes worden in paren beschikbaar gesteld, met in het ene kastje een gemerkte moer van Schiermonnikoog en in het andere een gemerkte moer van de andere zijde. De imker moet deze volkjes verder opkweken en aan de hand van de vragenlijst tot een beoordeling van deze volkjes komen. Deze complete volkjes in nieuwe drieramers komen natuurlijk dunder uit dan wanneer de bevruchte moeren zouden worden geleverd. Maar de ervaring leert dat het invoeren van een Carnica-moer in een niet-Carnica volk vaak problemen geeft. Goedkoop is daarom vaak duurkoop. Om bovendien imkers die zelf geen Carnica's hebben aan het experiment te kunnen laten deelnemen is besloten complete volkjes af te leveren. We hopen op deze manier uiteindelijk meer volkjes in de beoordeling te kunnen betrekken.

Beide factoren zijn ook betrokken in de financiële kant van de zaak. Het is voor de Koninginneteeltcommissie niet mogelijk de moer, het volkje en het kastmateriaal gratis ter beschikking te stellen. Er zal dus een bijdrage van de deelnemers moeten worden gevraagd. Zij moeten dus een goede kans hebben, dat het volkje zich in de loop van de zomer tot een goed volk kan ontwikkelen. Het meegeleverde volkje mag dus niet te klein zijn. De Koninginneteeltcommissie zal daarom een aantal goede Carnica-volken moeten kopen. De Koninginneteeltcommissie denkt dat de kostprijs voor de volkjes ongeveer f 150,— tot f 170,— zal zijn. Maar dank zij financiële garanties van de Bijenhoudersverenigingen kunnen de volkjes, inclusief kastje, voor f 100,— per stuk (dus f 200,— per paar) worden aangeboden.

Imkers die aan dit onderzoek wensen deel te nemen verplichten zich tot het tijdig inzenden van zorgvuldig ingevulde vragenlijsten. Voor het jaar 1981 betreffen die vragen vooral de ontwikkeling van het volkje tot hoofdvolk. Voor het jaar 1982 gaat het vooral om de directe bedrijfs waarde, waaronder honingopbrengst en het gedrag bij het behandelen. De volkjes zullen begin juli op enkele afhaaladressen, verspreid over Nederland, beschikbaar zijn. Tevoren zal een uitvoerige instructie worden toegezonden over de behandeling van de volken, hoe ze op te kweken voor de overwintering, etc. De vragenlijsten worden samen met de volkjes afgegeven. De resultaten van het eerste jaar zullen worden bekendgemaakt en besproken op een bijeenkomst voor alle deelnemers, die in oktober of november 1981 zal worden gehouden in Utrecht of Wageningen.

Imkers die aan dit experiment wensen deel te nemen kunnen zich opgeven bij hun vereniging; voor de lezers van dit blad is dat: **Koninginneteeltcommissie, Bijenhuis, Grintweg 273, 6704 AP Wageningen.** Vergeet u niet te vermelden hoeveel paren (à f 200,—) volkjes u wenst te ontvangen? De Carnica-volkjes zullen worden geleverd in volgorde van opgave. De betaling hoeft pas plaats te vinden wanneer u bericht hebt ontvangen als deelnemer te zijn ingeschreven.

NIEUWS VAN DE PROEFBIJENSTAND

Het routineonderzoek in het laboratorium in 1980.

In bijgaande tabel vindt u een overzicht van de aantallen monsters, die in de afgelopen jaren in het laboratorium op ziekten werden onderzocht. Veruit het grootste aantal betreft het onderzoek op de „gewone” mijtziekte (*Acarapis woodi* R.). Zoals in een tussentijds bericht is vermeld (Bijenteelt, juli/aug. 1980, p. 130 en Maandschrift voor de Bijenteelt, juli/aug. 1980, p. 168) kon door de tijdelijke aanstelling van een tweede laborante (voor 3 maanden) de achterstand in het onderzoek, ontstaan in de herfst van 1979, worden ingelopen. In de vervoersbeschikking 1972 staan een aantal gebieden beschreven, waarheen slechts mag worden gereisd, indien men in het bezit is van een gezondheidsverklaring. In het voorjaar van 1980 werden deze gebieden uitgebreid met de gemeente Schiermonnikoog, mede op aandrang van de koninginneteeltcommissie. Daarvoor moesten in het voorjaar in korte tijd een groot aantal monsters genomen en ook onderzocht worden: in totaal 426 stuks. Als u daarbij bedenkt dat deze monsters uit het hele land kwamen dan gaf dat wel problemen met de werktijden en de toegewezen autokilometers van onze medewerkers. Door de Minister van Landbouw en Visserij was ons op de Imkersdag te Veghel (september 1980) toegezegd, dat de tijdelijke aanstelling van de laborante omgezet kon worden in een definitieve; pas in de loop van maart 1981 was het eindelijk zover. De analist, de heer J. van der Steen, ging per 1 september 1980

gedurende 3 dagen per week lesgeven op een laboratoriumschoon. Volgens de richtlijnen van de overheid over deeltijdarbeid zou de ontstane „halve“ vacature meteen vervuld mogen worden. Ook dat liet een half jaar op zich wachten! Inmiddels is de heer Van der Steen echter weer de gehele week op ons lab werkzaam. Vooruitlopend op een te verwachten grote onderzoekscapaciteit was de buitendienst in september 1980 alvast begonnen met het nemen van grote aantallen monsters bijen, vooral in en rond de gebieden met een vervoersverbod in Zuid-Limburg en in Groningen. Ook met een groter aantal vrijwillige monsternemers werden de nodige afspraken gemaakt. Op deze wijze werden in de maanden september en oktober 1980 ruim 3400 monsters bijen voor onderzoek op mijtziekte genomen! Het „uitstellen“ van de vacatures heeft echter tot gevolg dat we lang niet door deze voorraad heen zijn als de voorjaarsmonsters komen. Wij hopen in maart-april 1981 wat op deze achterstand in te lopen door de inmiddels gerealiseerde uitbreiding van het aantal medewerkers. En de voorjaarsmonsters moeten direct onderzocht worden, omdat ze de basis vormen voor het verstrekken van gezondheidsverklaringen. Als u, lezer, dus lang moet wachten op de uitslag van het onderzoek van deze monsters dan weet u de oorzaak. Inmiddels is bekend geworden dat dit onderzoek opnieuw geleid heeft tot de vaststelling van een besmetting op twee „nieuwe“ plaatsen: n.l. in de gemeenten Maastricht en Slochteren. Het aantal gebieden met een vervoersverbod moest daardoor ook met twee worden uitgebreid.

Inzendingen.

Aan het verslag in bovenaangehaald artikel behoef weinig te worden toegevoegd. Alleen de aantallen monsters die wij voor onderzoek van de imkers ontvingen zijn na 31 mei 1980 nog aanzienlijk gestegen: Een toename van 178 monsters naar 324! De slechte zomer van 1980 zal hierbij zeker een rol hebben gespeeld. Ook de aantallen monsters wasmul (voor Varroa-onderzoek), stuifmeelklompjes en honing namen nog toe. Wij willen er bij de lezers nogmaals op aandringen om in geval van ziekte, sterfte en/of afwijkingen toch vooral monsters voor onderzoek aan ons te blijven zenden. U komt uw wettelijke verplichting na, u krijgt van ons hulp bij de opsporing van de oorzaak en u krijgt een advies. Wij blijven daardoor goed op de hoogte van de gezondheid van de bijen in ons land. Hoe in te zenden? Minstens 50/60 bijen per volk, liefst meer. Verpakken in een papieren of kartonnen doosje; niet in glas, blik of plastic. Niet verzenden vlak voor het weekend, maar erna. Eventueel tijdelijk bewaren in het vriesvak van uw koelkast. Leden van de Z.B.T.'s zijn bereid (zo mogelijk!) te helpen, maar ze zijn daartoe niet verplicht. Ook blijft u zelf verantwoordelijk voor de meldingsplicht.

Dank!

Alle vrijwilligers die zich in de afgelopen jaren hebben ingezet om voor ons duizenden monsters bijen te nemen willen wij graag ook vanaf deze plaats zeer hartelijk danken voor hun medewerking.

Overzicht van het aantal onderzochte monsters in:

	1977	1978	1979	1980
Contro'e monsters bijen.				
1. Nosema (meest inzendingen van imkers)	283	380	256	324
2. Acarapis-mijtziekte	1926	4548	4092	5324
3. Wasmul (Varroa)	—	11	—	107
4. Amerikaans vuilbroed (stalinspectie!)	60	40	—	30
5. Andere broedziekten	—	—	—	10
Monsters met vergiftigde bijen.				
6. Inzendingen van imkers	9	8	11	21
7. Inzendingen van A.I.D.	14	7	4	2
Honing- en stuifmeelonderzoek.				
8. Honingmonsters	21	26	27	18
9. Stuifmeel A.I.D.	34	7	14	8

J. v. d. Steen en ir. J. J. Pettinga,
Proefbijenstand „Ambrosiushoeve“,
Hilvarenbeek.

RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK VERRICHT DOOR DE ZIEKTEBESTRIJDINGSTEAMS IN HET NAJAAR VAN 1980.

Inleiding

Door de enthousiaste medewerking van leden van de Imkersverenigingen konden in verschillende delen van ons land Ziektebestrijdingsteams (ZBT's) worden opgericht. De belangrijkste taak van de ZBT's is het tijdig signaleren van de eerste exemplaren van de Varroamijt.

Op 9 februari 1980 is er in Wageningen een algemene instructiedag gehouden. Op deze dag zijn vertegenwoordigers van de ZBT's geïnformeerd over de stand van zaken op het Varroafront en hebben ze instructies ontvangen over het onderzoek naar Nosema apis en de „gewone“ tracheeënmijt.

In de loop van het seizoen 1980 zijn de monsterpompen aan de ZBT's gezonden en in september van datzelfde seizoen is de eerste opdracht aan de teams gegeven. We hebben de teams gevraagd om 10 monsters van verschillende volken te nemen. Deze monsters zijn als volgt behandeld:

1. Elk monster is door de teamleden onderzocht op Nosema-sporen.
2. De rechtereovruegels zijn door de teamleden op kaartjes geplakt en opgestuurd naar Hilvarenbeek. Van deze vleugels is de cubitaalindex gemeten, zodat we een overzicht krijgen van de verdeling van de bijenrassen over ons land.
3. De teamleden hebben, samen met de imker, een lijst met vragen over de toestand van het bemonsterde volk en de gevoerde bedrijfsmethode ingevuld en opgestuurd.

Enkelen van u zullen zich afvragen, waarom dit onderzoek? De teams zijn er toch in de eerste plaats voor het onderzoek naar de Varroamijt. Dat is waar, maar de organisatie van de teams moet van de grond komen en op deze reden hebben wij ons aangesloten bij het verzoek van de voorzitter van de Ziektebestrijdingscommissie van het Landbouwschap, de heer J. Speelziek, om de ZBT's te laten proefdraaien met een Nosema-onderzoek. Dit heeft als voordeel dat:

- de teamleden contacten leggen met de imkers en informatie kunnen geven over bijeziekten;
- de teams een idee krijgen over het aantal bijenvolken in hun regio;
- de resultaten van dit en volgende onderzoeken een bijdrage leveren aan een overzicht van de Nederlandse imkerij;
- de organisatie van de ziektebestrijdingsteams op een zinvolle manier actief wordt gehouden, zodat bij een noodsituatie onmiddellijk kan worden ingegrepen.

Het is duidelijk gebleken, dat de leden van de ZBT's veel belangstelling hadden. In totaal hebben 14 van de 22 teams gereageerd. Dit is een zeer positief resultaat, vooral omdat de ZBT's ons verzoek laat in het seizoen ontvingen. Zie voor een overzicht tabel I.

Tabel I: Overzicht van de ziektebestrijdingsteams, het aantal onderzochte Nosemamonsters (N), het aantal kaartjes met vleugels (CI) en het aantal vragenlijsten dat is ingevuld (V).

Team:	N	CI	V
1. Groningen	10	3	3
2. Friesland	—	—	—
3. Noord-Drente	5	—	6
4. Zuid-Drente	—	—	—
5. Overijssel-West	8	—	—
6. Overijssel-Oost	11	—	—
7. Graafschap-Liemers	45	—	—
8. Noord-Oost-Veluwe	3	3	3
9. Noord-West-Veluwe	—	1	1
10. Zuid-Veluwe	40	31	21
11. Betuwe	—	—	—
12. Utrecht	37	19	4
13. Noord-Holland: Texel	10	—	—
14. Noord-Holland: Heiloo	—	—	—
15. Noord-Holland: Haarlem	13	4	13
16. Zuid-Holland	—	—	—
17. Zeeland: Oost-Zeeuws-Vlaanderen	10	10	10
18. Noord-Brabant (midden)	—	8	8
19. Noord-Brabant (west)	—	9	9
20. Noord-Brabant (oost)	—	—	—
21. Zuid-Limburg	—	—	—
22. Midden- en Noord-Limburg	—	—	—
Totaal	192	88	79

A. HET NOSEMA-ONDERZOEK

Allereerst iets over het waarom van een dergelijk onderzoek. Waarschijnlijk zijn er verschillenden onder u die zeggen: „Nosema, hebben we allemaal, daar is niets aan te doen en zo erg is het toch niet”. De uitspraak: „Nosema hebben we allemaal”, is dit werkelijk het geval? Over de verspreiding van deze darmparasiet in ons land is niets bekend. In samenwerking met de ZBT's zouden we hierover gegevens kunnen verzamelen. „Zo erg is het toch niet”. De invloed van Nosema op de individuele bij is goed onderzocht, we weten inmiddels dat de middendarm en de voedersapklieren van met Nosema besmette bijen niet naar behoren functioneren. Verder is de gemiddelde leeftijd van zieke bijen korter dan van gezonde, hetgeen weer van invloed is op de ontwikkelingsnelheid van het bijenvolk in het voorjaar. Hieruit blijkt dat Nosema wel degelijk schade aan kan richten, ook al zal het wel eens voorkomen dat een volk zwaar besmet is en toch normaal lijkt te functioneren. „Er is niets aan te doen” ook deze uitspraak wil ik weerleggen. Drs. A. de Ruijter heeft al vaak gewezen op het belang van de stuifmeelvoeding (litt. 1). Extra stuifmeel in de herfst levert sterke winterbijen met een goed ontwikkeld darmstelsel. Hij heeft aan kunnen tonen dat volken die extra stuifmeel hebben gekregen minder last van Nosema hebben. Ook zijn er nog een aantal hygiënische maatregelen die de besmettingskans verminderen. Wat dacht u van regelmatig nieuwe raat uit laten bouwen? Ook de kast regelmatig met heet sodawater of met de vlam ontsmetten kan geen kwaad. Het gebruik van voerbakken of voerpotten en wel of geen vliegplank is uitvoerig bediscussieerd (litt. 2).

Het onderzoek van de ZBT's, gecombineerd met de vragenlijst over bedrijfsmethode, drachtgebied en bijenras levert meer inzichten over de verspreiding van Nosema in Nederland. Na verloop van tijd kunnen we dan meer zeggen over hoe een bijenvolk zich in ons klimaat zou moeten ontwikkelen als het helemaal Nosema-vrij is.

De methode van Nosema-onderzoek

Alle monsters zijn zogenaamde vliegplankmonsters, genomen van eind september tot eind oktober. Voor het onderzoek op Nosema wordt de middendarm van één bij uitgeteerd en in een druppeltje water stukgemaakt. Met behulp van een lichtmicroscop worden de Nosema-sporen, bij een vergroting van 400x, geteld. Het aantal sporen in 10 gezichtsvelden is een maat voor de besmettingsgraad van de individuele bij. We kennen vijf besmettingsgraadklassen: (0) geen besmetting, (1) lichte, (2) matige, (3) ernstige en (4) zeer ernstige besmetting (tabel II). Het gemiddelde resultaat van 35 bijen is de besmettingsklasse van het monster.

Tabel II. Resultaten van het Nosema-onderzoek. De monsters zijn onderverdeeld in besmettingsklassen.

Team:	totaal	aantal besmette monsters in:				
		onbesmet	kl. 0	kl. 1	kl. 2	kl. 3
1. Groningen	10	5	5	0	0	0
3. N.-Drente	5	2	0	2	0	1
5. W.-Overijssel	8	0	8	0	0	0
6. O.-Overijssel	11	1	9	1	0	0
7. Graafsch.-Liemers	45	22	12	9	2	0
8. N.O.-Veluwe	3	0	2	0	1	0
10. Z.-Veluwe	40	7	27	4	2	0
12. Utrecht	37	19	18	0	0	0
13. N.-H. Texel	10	6	4	0	0	0
15. N.-H. Haarlem	13	2	9	2	0	0
17. Zeeland	10	7	3	0	0	0

* Voor Utrecht geldt: 15 vleugels/15 bijen per monster.

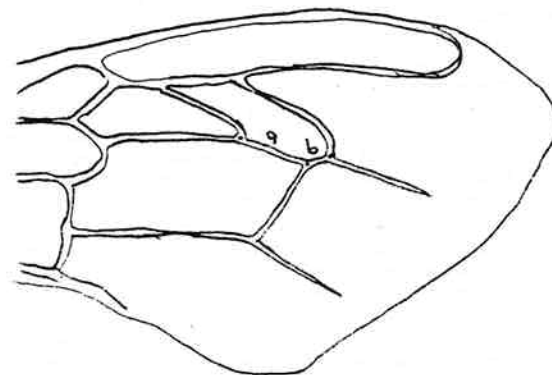
Conclusie

Uit tabel II blijkt dat ongeveer de helft van de mon-

sters licht besmet zijn, behalve voor de teams uit West- en Oost-Overijssel, Zuid-Veluwe en Noord-Holland: Haarlem. In de laatste 4 streken is het aantal besmette monsters veel meer dan de helft van het totaal aantal onderzochte monsters bij dat team. De voorjaarsbemonstering zal echter moeten uitwijzen of deze sterken inderdaad meer last hebben van Nosema.

B. DE CUBITAALINDEX

Fig. 1 CI = lengte ader (a), lengte ader (b).

In figuur 1 is een rechtvoervleugel getekend, hierin is het aderptraan te herkennen. De verhouding van de verschillende aderstukken a/b is de cubitaalindex (CI). De cubitaalindex is één van de raskenmerken, andere zijn: de tong- en haarlengte, de pantserkleur e.a. Door het meten van de CI krijgen we een indruk over de verspreiding van de Zwarte bij, het oorspronkelijke ras uit onze streken en van de Carnica. Als 80% van de vleugels een CI heeft die kleiner is dan 2,0 mogen we aannemen dat het volk nog zeer veel kenmerken van de Zwarte bij heeft. Voor een zuiver Carnica-volk is de gemiddelde CI 2,7, slechts enkele bijen mogen een CI onder de 2,0 hebben (litt. 3). De Italiaanse bij heeft een CI tussen 2,0-2,5, zij is dan ook moeilijk te onderscheiden van de Carnica als alleen de vleugelindex bekeken wordt. Met behulp van deze index kan de Zwarte bij gemakkelijk van de andere rassen worden onderscheiden. De CI van 88 monsters werd gemeten met behulp van de indexmeter van de heer PODEVJIN uit Zottegem (België).

De resultaten zijn samengevat in tabel III. Het is opvallend dat veel monsters een CI onder de 2,0 hebben, nl. 57%. Uit deze gegevens mogen we toch wel voorzichtig concluderen, dat er streken in Nederland zijn waar de Nederlandse bij nog veel voorkomt. Nader onderzoek, waarbij ook andere raskenmerken betrokken zullen worden, zal deze conclusie kunnen bevestigen.

C. DE VRAGENLIJSTEN

Met de vragenlijsten krijgen we een indruk over de behandeling en de toestand van het bemonsterde volk. De vragenlijst bestaat uit een drietal onderdelen:

Formulier A: algemene vragen over de bedrijfsmethode van de imker.

Formulier B: algemene vragen over het bemonsterde volk.

Formulier C: dit gedeelte bevat vragen over de manier van inwinteren.

Het is de bedoeling dat de ziekte-teams deze zelfde volken in het voorjaar weer bemonsteren en op Nosema onderzoeken. Door combinatie met de antwoord-

den op deze vragen krijgen we misschien een antwoord op vragen als:

- is er verband tussen Nosema en de bedrijfsmethode.
- is er verband tussen Nosema en drachtgebied.

Toch zijn er nu al een aantal interessante gegevens uit de vragenlijsten te halen n.l.:

Slechts 5 van de 79 imkers ontsmetten de raten (6,3%). Ook de kast wordt niet vaak ontsmet, 15 van de 79 imkers (19%) doen dit wel. Slechts 11 van de 79 imkers voeren wel eens stuifmeel. Als deze 79 imkers gemiddelde imkers zijn dan mogen we concluderen dat er over het algemeen weinig aan ziektepreventie wordt gedaan.

We hopen dat de ziekte-teams in het voorjaar weer monsters willen nemen en op Nosema onderzoeken. Uit het bovenstaande is wel gebleken dat het niet voor niets is. Imkers werkt allen mee!

Literatuur:

1. Maandschrift voor de Bijenteelt, mei 1979.
2. Maandschrift voor de Bijenteelt, april ?
3. Zuchttechniek und Zuchtauslese bei der Biene, F. Ruttner.

Tabel III: De cubitaalindex van 88 monsters.

A.	Team:	A	B
Percentage van de vleugels met een CI kleiner dan 2,0		89	11
		79	21
		95	5
		86	14
		69	31
		97	3
		89	11
		67	33
	Z.-Veluwe	91	9
		93	3
		100	—
		50	50
		89	11
		72	28
		71	29
	N.-H. Haarlem	92	8
		—	100
		75	25
		100	—
	Zeeland	87	13
	O.-Z. Vlaanderen	24	76
		72	28
		64	36
		69	31
		79	21
		82	18
		47	53
		83	17
		13	87
	N.-Brabant: midden	91	9
		94	6
		93	7
		93	7
		82	18
		74	26
		88	12
		48	52
		55	45
		64	36
		80	20
		73	27
		70	30
		85	15
		27	73
		100	—
		47	53
	N.-Brabant: west	97	3
		94	6
		86	14
		97	3
		70	30
		62	38
		100	—
		72	28
		86	14

* Voor Utrecht geldt: 15 vleugels/15 bijen per monster.

Marleen Boerjan,
Laboratorium voor Entomologie.
Landbouwhogeschool Wageningen.

REIZEN NAAR DE LAUWERSZEEPOLDER

Met ingang van 16 maart a.s. kunt u zich weer laten inschrijven voor het plaatsen van bijenkasten of bijenvolken in de Lauwerszeepolder. Neem dus contact op met de toezichhoudend imker: J. v. d. Wal, Westersingel 60, 9251 HK Bergum. Tel. 05116-2962.

NATIONALE IMKERSDAG te APELDOORN

Zoals u reeds in het maartnummer hebt kunnen lezen valt de afdeling Apeldoorn dit jaar de eer te beurt de Imkersdag te mogen organiseren. Een vererende opdracht, maar ook een moeilijke taak, want het is niet zo eenvoudig om de vele geslaagde Imkersdagen welke door diverse afdelingen werden georganiseerd te evenaren. Maar de commissies, die door onze afdeling ter voorbereiding van de grote dag werden geïnstalleerd zullen er ongetwijfeld in slagen er iets moois van te maken. Het is niet voor de eerste keer dat onze afdeling zich voor deze taak geplaatst ziet, want ook in 1932 en in 1956 vond dit imkersfestijn in Apeldoorn plaats. Wij menen dat het een goede gedachte was de Imkersdag weer eens te Apeldoorn te houden, daar onze woonplaats veel aantrekkelijks heeft. Vrijwel in het centrum des lands gelegen is Apeldoorn voor iedereen gemakkelijk te bereiken. Daarbij ligt het temidden van een uniek stuk natuurschoon, waardoor onze plaats terecht „Parel der Veluwe” wordt genoemd. De stad heeft vele fraaie parken en in de onmiddellijke nabijheid de onvolprezen natuurparken, zoals Berg en Bosch en de paleistuinen ofwel het Koninklijk Park, zoals ze gewoonlijk worden genoemd. Met deze laatste attractie hopen wij u van dichtbij kennis te laten maken, als onderdeel van het programma dat wij voor u aan het voorbereiden zijn. Er zit natuurlijk nog veel meer in het vat, maar daarover hoort u later meer. Zorg dat u erbij bent op deze 50ste Imkersdag!

Het Afd.bestuur

Dornicum of Voorjaarszonnebloem

Foto: J. J. Speelziek

U weet het toch nog? Het is verboden buitenlandse koninginnen in te voeren.

Houdt U daar aan, in ons aller belang.

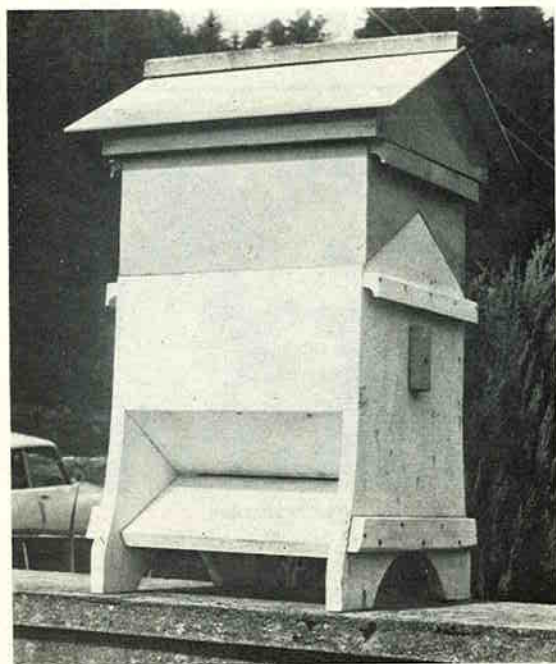

MET HET GROENTJE OP REIS

Bijzaak, dat is propolis voor de meeste imkers. Echter niet voor monsieur Jean Revilliard in

Rougemont, Frankrijk, die wij tijdens onze zomervakantie vorig jaar leerden kennen. Met behulp van een geraamte van hout of gaas maakt

Eén van de vele soorten kasten in de Vogezen.

hij van propolis fraaie beelden. Het bijzondere van de propolisbeelden is dat ze zelfs na jaren nog steeds heerlijk ruiken!

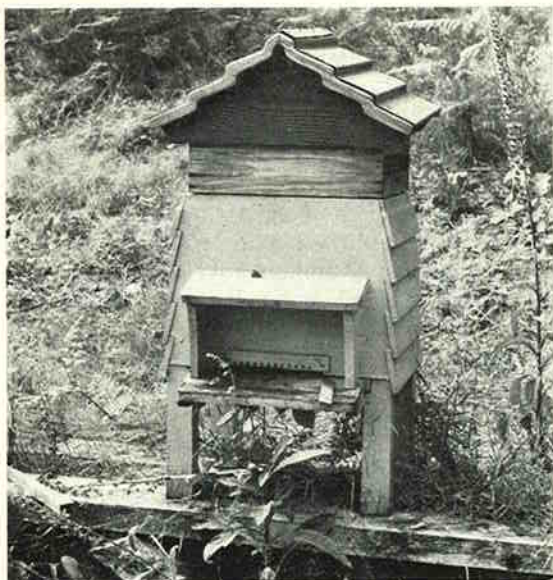
Tijdens die vakantie kwamen wij ook in de omgeving van Gérardmer, een dorpje aan de voet van de Vogezen. De prachtige natuur in dit gebied levert een rijk drachtveld, waar de bijen

De kast in en naast de boer.

INZENDEN VAN KOPIJ

U bespaart de redactie veel werk door de kopij te typen op A4-formaat, met 1½ regel afstand en ruime marge.

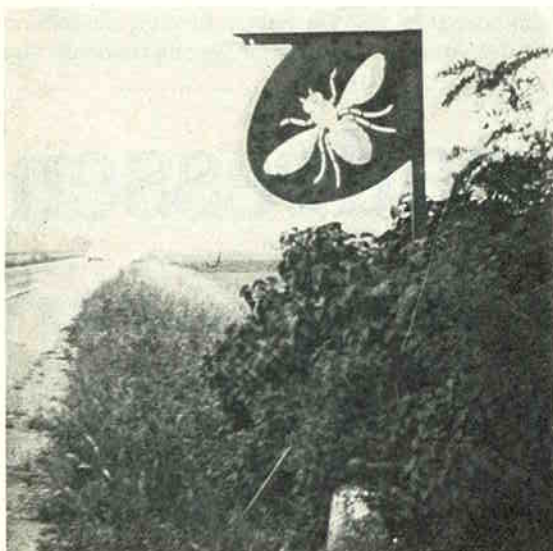

Dadant-kast.

van beroepsimkers (zie voorplaat) en amateurs dankbaar gebruik van maken.

Naast vele verschillende kasttypen troffen wij in dit gebied ook een „rustiek” exemplaar aan. De Franse boer in traditioneel kostuum herbergt in zijn lijf een Dadant-kast. De pop is van zink en hout gemaakt.

A. L. Longayroux, Stede-Broec/Bovenkarspel

Toen we vorig jaar van Orléans naar Fontainebleau reden zagen we langs de weg in de omgeving van Pithiviers een metalen uithangbord met daarin een „uitgesneden” bij. Of er in de betreffende boerderij ook (nog) honing verkocht werd is ons niet bekend.

G. en D. van der Salm-Kuipers, Arnhem

laatste nieuws

VOORSTEL EEG-VERORDENING STEUNREGELING BIJENTEELT

1. **Doelstelling:** Ingaande 1981 geen premies meer voor **denaturering** van witte suiker, doch een regeling voor drie jaren met de volgende aantekening: „gedurende een periode die lang genoeg is om een begin te maken met duurzame verbeteringen” (Dit zou impliceren dat er sprake is van een aflopende subsidieregeling).
2. **Verstrekkingsnorm witte suiker:** Aantallen produktievolken (volkenbestand naar de toestand van 1 januari 1981).
3. **Bestemming:** Elke organisatie van bijenhouders, die bereid is ook niet-leden hierbij te betrekken.
4. **Aanvragen:** Indienen voor 31 mei 1981.
5. **Uitbetaling:** Voorshands door de lidstaten zelf, binnen drie maanden na de maand waarin de aanvraag wordt ingediend.
6. **Steunbedrag:** Eén Ecu (circa f 2,80) per volk.
7. **Wijze van besteding:** 50% hiervan mag gebruikt worden voor de aankoop van suiker tot een maximum van 5 kg per volk. De overige 50% (**desgewenst 100%**) moet worden bestemd voor:
 - onderwijs- en opleidingsprojecten;
 - ziektebestrijding, alsmede onderzoek terzake;
 - coöperatieve afzet en kwaliteitscontrole;
 - teeltstations;
 - migratie van bijen.
8. **Administratie:** De organisaties dienen van het een en ander een afzonderlijke administratie aan te houden.

Afd. Bijenteelt LBS

Bovenstaand voorstel kwam op 12 maart j.l. ter sprake bij de Commissie Bijenteelt van het LBS; het voorstel werd ter vergadering aangeboden.

Uitgebracht advies bij de Minister van Landbouw:

- Het tijdelijke karakter van de subsidieregeling dient bij de EEG te worden aangevochten.
- Genoemd percentage voor suiker ware te stellen op 75% (De Ned. delegatie sprak zich in de laatste COPA-bijeenkomst uit voor een 100% steun d.m.v. gesubsidieerde suiker; hierbij bleek toen reeds dat 75% het maximaal haalbare was).

Toelichting

Uit deze regeling blijkt dat de EEG streeft naar een aflopende subsidieregeling, welke voornamelijk is afgestemd op de professionele imkerij.

Voor ons betekent het bovenstaande:

5 kg suiker per volk met een subsidie van f 1,40, m.a.w. voor de doorsnee-imker met 7.5 volken: subsidie f 10,50.

Het Ministerie van Landbouw vereist hiertoe een sy-

vervolg op pag. 87

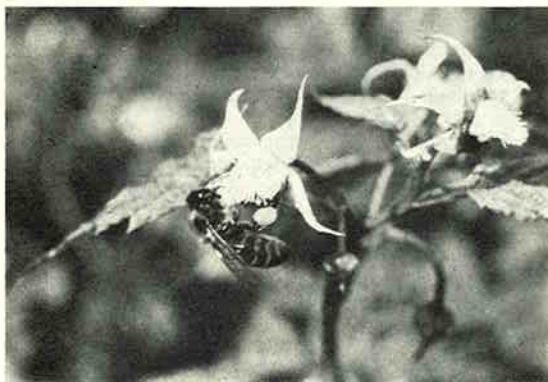
De Milieutuin - 7

FRAMBOOS - BRAAM - AARDBEI

Ditmaal willen we een drietal drachtplanten bezien, waarvan er twee een wezenlijk aandeel in de nectaropbrengst kunnen leveren, terwijl de derde wordt meegenomen vanwege het grote areaal, dat ze in ons land bestrijkt.

Volledigheidshalve volgen eerst de juiste benamingen, alsmede de bloeitijden en de nectar/pollen-waarden:

Framboos (<i>Rubus idaeus</i>)	5-8	00/00	0 = productief
Braam (<i>Rubus fruticosus</i>)	5-9	00/00	en
Aardbei (<i>Fragaria spec.</i>)	4-7	0/0	00 = zeer prod.

Framboos

De Framboos is de bijenplant bij uitnemendheid; hiervan werd in 1974 255 ha verbouwd. Het moet wel een genoegen zijn om enkele bijenvolken op zo'n drachtveld te kunnen plaatsen. In het Sognedal in Noorwegen mocht ik eens een enorme aanplant van Frambozen waarnemen, waar een aantal bijenvolken waren opgesteld. De imker vertelde mij zuivere frambozenhoning te oogsten. Deze is lichtgeel, in gekristalliseerde toestand wit en de smaak is mild en aangenaam. Een ha Frambozen levert volgens Maurizio 120 kg honing op; de waarden hiervan zijn als volgt: dagproductie 18 mg, suikerpercentage 38 en suikerwaarde 7. Deze waarden, gemiddelden van Maurizio en Gleim, tonen aan, dat de Framboos terecht als de koningin onder de drachtplanten wordt aangemerkt. De nectar ervan bevat alle drie suikersoorten, t.w. bietsuiker, druivesuiker en vruchtesuiker en wel in evenredige hoeveelheden. De vruchten zelf zijn rijk aan vitamine C.

De Braam wordt in gecultiveerde toestand aangehouden op 80 ha (1974) en levert volgens Maurizio 5 tot 26 kg per ha op. De waarden hiervan zijn: dagproductie 5 mg, suikerpercentage 50 en suikerwaarde 2.5. De nectar bestaat uitsluitend uit druive- en vruchtesuiker. Bepaalde delen van

verkoopadressen

Depot Friesland:

H. Akkerman, Oostenwoldseweg 47, 8421 RP Oldeberkoop, tel. 05164-439. Open di. gehele dag, vrijd.middag, zat.morgen en na tel. afspr.

Depot Groningen:

Fenna en Ger Postma, Kampenslaan 8, 9626 TE Schildwolde, tel. 05982-1455. Open dagelijks behalve vrijdag na 12.00 uur.

Depot afd. Assen:

J. H. Lubbers, Bosstraat 66, 9401 PV Assen, tel. 05920-17162.

Depot Klaas Geerts,

Middenwolderweg 2, 7951 EC Staphorst, tel. 05225-1693.

Depot G. J. L. ten Cate:

Verzetstraat 60, 7671 GL Vrieszenveen, tel. 05499-3040.

Depot Enschede:

H. H. Schutte, Sportlaan 22, 7541 BN Enschede, tel. 053-318165: afhalen: vrijdags van 18.00 uur - 19.00 uur.

Depot Reggedal:

H. J. Hanepen, de Hogenkamp 2, 7471 CW Goor, tel. 05470-5576.

Depot afd. Gorssel e.o.:

G. J. Lensink, Deventerweg 7, 7213 ED Gorssel, tel. 05759-1283.

Depot Achterhoek:

B. Meijerman, Dwarsdijk 6, 7025 CR Halle, tel. 05736-479.

Depot afd. Epe:

Coöp. Novaco (Welkoop), Paasvuurweg 7, 8161 CA Epe, tel. 05780-12317.

Depot Nunspeet:

Th. G. Veenstra, Schaepmanlaan 47, 8072 AR Nunspeet, tel. 03412-4037.

Depot Apeldoorn:

Coöp. WELKOOP, Jordensweg 57, 7391 KD Twello, tel. 05712-1531.

Depot Boerenbond-Neerbosch-Hees:

St. Agnetenweg 63, 6545 AT Nijmegen, tel. 080-777793.

Depot West-Betuwe:

J. W. M. v. Aalst, Walgtsestraat 31, 4064 CK Varik, tel. 03445-1369. Open zat. 14.00 - 16.00 uur en na tel. afspraak.

Depot afd. Bunnik-Houten:

B. Th. Barten, Koningslaan 3, 3981 HP Bunnik, tel. 03405-1742.

Depot Noord-Holland:

H. S. Homburg, Velsederduinweg 165, 1971 ZB IJmuiden, tel. 02550-21530.

Open dagelijks van 13.00-16.00 uur en na tel. afspraak; donderdags gesloten.

Depot Gouda e.o.:

J. Verboom, Spoorweg 4, 2841 LF Moordrecht, tel. 08127-2489.

Depot afd. Rotterdam:

A. Bakkert, Berglustlaan 49A, 3054 BB Rotterdam, tel. 010-183123; na tel. afspraak.

Depot afd. Dordrecht:

W. A. Boevé Rigelhof 59, 3318 CX Dordrecht, tel. 078-171216.

Depot "Prommelsluis" afd. Schouwen-Duiveland:

C. L. v. d. Wekken, Provinciale weg 5, 4321 SM Kerkwerpe, tel. 01110-4821.

Depot Noord- en Zuid-Beveland:

J. Moerman, Abelenstraat 2, 4462 BR Goes.

Depot Walcheren:

Bisschopsstraat 25, 4353 BN Serooskerke, tel. 01189-1499.

Depot Oirschot:

A. Pel, 't Kasteeltje 3, 5688 EN Oirschot, tel. 04997-2096.

Depot Zuid-Limburg:

J. Maraitte, Rijksweg 4a, 6325 PE Berg en Terblijt, tel. 04406-40309.

Depot Zeeuws Vlaanderen:

Iz. de Hullu, St. Jansdijk 10, Nieuwvliet, tel. 01171-1458.

K. J. Wolfert, Pr. Mauritsstraat 20, Axel, tel. 01155-2720.

Braam

ons land zijn rijk aan wilde Bramen, die voor de imkers in de omgeving een belangrijke ondersteuning van de dracht kunnen opleveren. Onder de gekweekte variëteiten bevinden zich zeer produktieve, doornloze soorten, waarvan een paar exemplaren reeds een grote oogst van heerlijke Bramen kunnen opleveren. Het geheim hiervan is o.a. gelegen in het snoeien, het afgedragen hout verwijderen en de nieuwe ranken inkorten. Wellicht ten overvloede zij opgemerkt, dat zowel de Framboos als de Braam schijnvruchten bezitten, de zaadjes liggen juist zichtbaar onder het oppervlak van de vrucht.

De Aardbei, waarvan in 1978 ruim 2008 ha werd geteeld, levert nagenoeg geen nectar op. Deze plant is voor een deel afhankelijk van insektbestuiving, hetgeen duidelijk wordt aangetoond in de film „De bij hoort erbij”. Een aardbeienkweker moet dan ook tijdens de bloeiperiode altijd over bijen beschikken. In kassen waar de vroege soorten worden gekweekt, zien we dan ook altijd enkele bijenvolkjes. De aardbeienteelt heeft in ons land tot opmerkelijke successen geleid; zo zijn thans verkrijgbaar Klimaardbeien, Aardbeien zonder uitlopers, doordragende Aardbeien en zelfs zgn. Super-Aardbeien. Voor de imker, die meestal wel een volkje thuis laat, is een veldje Aardbeien doorgaans een succes.

Aardbei

Jan van de Veluwe

De deponhoudersdag in het vroege voorjaar begint zo langzamerhand traditie te worden.

Op 21 februari werden door afdeling Handel de deponhouders met hun dames in het Bijenhuis ontvangen. De meeste deponhouders hadden aan de uitnodiging gehoor gegeven. Er was koffie met koek en volop gelegenheid om vragen te stellen en ervaringen uit te wisselen. De voorzitter van afdeling Handel, de heer C. Pater Jzn., opende de bijeenkomst met een hartelijk welkomstwoord.

Hierna werden door de heer Krabbenborg de nieuwe voorwaarden voor deponhouders toegelicht. In het algemeen kan worden gesteld dat de omzetverhoging via de depots procentsgewijs hoger was dan de verkoop rechtstreeks aan de leden via de winkel en de markten. Toch hebben de kortingen aan de deponhouders invloed gehad op de rentabiliteit van afdeling Handel. De in de nieuwe voorwaarden om deze redenen aangepaste kortingen werden door de aanwezigen als redelijk ervaren.

Voorts werd uitvoerig ingegaan op de problemen van de kleinere depots en de depots, die geografisch niet ver uit elkaar liggen. Al met al was het een gezellige bijeenkomst, die naar de wens van velen meer dan eens per jaar georganiseerd mag worden.

Om aan onze deponhouders meer bekendheid te geven, dan mogelijk is met de naamsvermelding in het Groentje, zullen we binnenkort starten met een serie interviews met deponhouders.

T. R.

vervolg van pag. 85

steem, waaruit moet blijken dat elke imker zijn rechtmatig aandeel in suiker ontvangt.

De hiermee samenhangende werkzaamheden (administratie) vergen echter zoveel kosten dat er van de totale subsidie maar weinig overblijft.

Te overwegen ware dan ook de subsidie op suiker eveneens aan te wenden voor de in punt 7 vermelde projecten.

Hiertoe moet, welke oplossing ook gekozen wordt, overeenstemming worden verkregen binnen de organisaties t.w.

VBBN	7.000 leden
NCB	1.800 leden
LLTB	900 leden
ABTB	300 leden
ANI	800 leden

Nadere berichten dienen afgewacht te worden.

Totaal 10.800 leden

(niet gecorrigeerd)

BIJENWEIDE EN STADSIMKERS

Als u dit penneproduct onder ogen krijgt is het voorjaar. Speciaal voor imkers een geweldige tijd; schuchter maar vol verlangen wordt weer kennisgemaakt met de kleine schepseltjes, die hem het leven zo zuur kunnen maken maar bovenal toch zoveel voldoening geven.

Vorige maand heb ik nog even aan de bijenweide gewerkt. In tijd uitgedrukt stelt het niets voor, maar het resultaat mag gezien worden. Vijftien prachtige wilgetakken van ongeveer een meter lang zijn in de naaste omgeving van m'n volken uitgezet. Stelt u zich eens voor dat elke imker de komende winter 5 wilgen aanplant, dan betekent dat een aanwinst voor de toekomst van 35-40.000 bomen. Verbetering van de bijenweide in optima forma! Uw tuin is te klein? Kijk dan eens om u heen. Wellicht zijn er in het „openbare groen” een paar opengevallen plaatsen in de bestaande beplanting. Neem dan wel even contact op met de plantsoendienst in uw gemeente.

We zullen het in de toekomst trouwens steeds meer moeten hebben van plantmateriaal in parken, plantsoenen, groenstroken enz., want de bebouwde kom van steden en dorpen breidt zich steeds verder uit. Wist u dat in de wereldstad Londen ruim 150 imkers wonen, die beste resultaten behalen met hun volken? Een voortschrijdende verstedelijking behoeft geenszins een achteruitgang van de bijenweide te betekenen. Integendeel, ik garandeer u dat nu reeds flinke oogsten worden behaald door zogenaamde stadsimkers.

OOGSTCIJFER NOORD-HOLLAND 1980

Zoals aangekondigd in het Groentje van mei 1980 zijn ook over het achter ons liggende jaar de oogstcijfers van de imkers per afdeling verzameld. Van verschillende kanten is er op gewezen dat een vertekend beeld ontstaat als in het voorjaar eerst een aantal volken wordt verenigd en later een oogstcijfer wordt opgegeven van het dan verminderde aantal volken.

Om een zo juist mogelijk inzicht te krijgen zal voortaan worden gevraagd:

- hoeveel volken werden uitgewinterd;
- hoe groot is de honingooigst op de thuisstand geweest;
- hoeveel honing is er totaal geogst.

Welke regio of provincie volgt Noord-Holland?

Het zij nogmaals gezegd, elke imker is en blijft anoniem! Voor de procedure moet u er bovengenoemd Groentje nog maar eens op nalezen. Maar nu het resultaat van onze groep. Van de 10 deelnemende afdelingen werkte 45% van de imkers mee. Van hun 925 volken werd 21.800 pond honing geogst, hetgeen een gemiddeld oogstcijfer oplevert van ruim 23 pond per volk. Het aantal aangesloten imkers in Noord-Holland bedraagt momenteel 850. Samen hebben ze ongeveer 3700 volken. Uitgaande van het beschikbare cijfermateriaal bedraagt het oogstcijfer voor geheel Noord-Holland globaal 87.000 pond of ruim 43 ton. Opvallend is de overeenkomst met 1979. Hoewel het aantal imkers is toegenomen loopt het aantal volken per imker iets terug nl. 4.8 volk per imker in 1979 en 4.3 volk per imker in 1980. Alle imkers die hebben meegewerkt hartelijk dank.

Van de volgende afdelingen werd het oogstcijfer ontvangen: Amstelland, Zijpe, Waterland, Den Helder, Bussum, Gooiland, Haarlem, Texel, Zaanstreek, West-Friesland en Leiden.

Ko Zoet

imkers agenda

11 april	Bijenmarkt, Driebergen.
11 april	Bijenmarkt, Dordrecht.
17 april	Bijenmarkt, Emmen.
18 april	Bijenmarkt, Dieren.
18 april	Bijenmarkt, Nederweer-Ospel.
20 april	Bijenmarkt, Houthalen-Helchteren, B.
20 april	Bijenmarkt, Schayk.
25 april	Bijenmarkt, Deurne.
30 april	Bijenmarkt, Groenlo.
2 mei	Bijenmarkt, Baarlo.
14 mei	Instr.avond Examen P.I., Bijenhuis, Wageningen.
16 mei	Open dag Bijentuin, Groningen.
31 mei	Bijenmarkt en tent., Schinnen.
4-5 juni	Examen P.I., Bijenhuis, Wageningen.
13 juni	Milieubijenmarkt, Leiden.
13 juni	Friese Imkersdag, Sneek.
20 juni	Bijenmarkt, IJsselstein.
27 juni	Open dag Bijentuin, Groningen.
27 juni	Open dag Corversbos, Hilversum.
11 juli	Bijenmarkt, Steenwijk.
17-19 juli	BIBBA-congres, Celle, W.-Dld.
18 juli	Bijenmarkt, Ommen.
21 juli	Zwermbijenmarkt, Veenendaal.
15 augustus	Bijenmarkt, Delft.
29 augustus	Nationale Imkersdag, Apeldoorn.
5 september	Open dag Bijentuin, Groningen.
19 september	Bijenmarkt, Ughelen.
23-29 oktober	Apimondia-congres, Acapulco, Mexico.

bijenplant in beeld

daslook

DASLOOK (*Allium ursinum*)
A bloeiwijze, B blad, C bloem, D meeldraad.

Een niet veel voorkomende bijenplant. Zij groeit in ons land in de vochtige binnenrandbossen van het duindistrict, dat wordt gevormd door de duinen van Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Holland ten Zuiden van Bergen. Verder is het Daslook te vinden in Zuid-Limburg, op oude buitenplaatsen in Friesland en op een paar plaatsen in Gelderland en Noord-Brabant. In Leiden bloeit het Daslook in april massaal op een bomenrijk landgoed en gedijt heel goed langs een pad, dat is gelegen tussen twee watergangen waarvan het waterpeil niet gelijk is.

De langwerpige bladeren zijn alle wortelstandig. Ze hebben een uelucht. De naam zegt het al: het Daslook behoort tot het geslacht Look, dat een onderdeel vormt van de Leliefamilie. De bloemen staan in een schijnscherm aan het uiteinde van een lange driekantige stengel. De bloemknoppen worden aanvankelijk omsloten door een vliezig schutblad, dat bij het ontluiken van de bloemen openbreekt en later afvalt. De bloemen openen zich achtereenvolgens en wel verspreid over een aantal dagen. Ze zijn stervormig en hebben zes helderwitte kroonbladeren. De bloem heeft een bovenstandig driehokkig vruchtbeginsel, waarin zes zaden tot ontwikkeling kunnen komen.

De zes meeldraden staan in twee kransen rond het vruchtbeginsel. Eerst openen zich de helmknoppen van de meeldraden van de binnenkrans de een na de ander, daarna volgen de andere drie. De stamper is dan nog kort en nog niet rijp. Die rijping volgt eerst nadat alle helmknoppen zich hebben geopend en het stuifmeel is vrijgekomen voor bezoekende insecten, waaronder de honingbij.

Behalve stuifmeel levert het Daslook ook nectar aan de bijen. Het bijzondere aan de bloem is dat de nectariën zich in het vruchtbeginsel bevinden en wel op de scheidingswanden tussen de drie cellen, waaruit het vruchtbeginsel is opgebouwd. De nectar kan zich verzamelen op de bloembodem tussen het vruchtbeginsel en de binnenkrans van meeldraden en is gemakkelijk bereikbaar voor de bijen.

Het Daslook staat op de lijst van in Nederland beschermde planten. Deze in het wild groeiende bloem laten we daarom staan!

Arjen Neve

onderwijs demonstratie voorlichting

EXAMEN PRACTISCH IMKER OP 4 EN 5 JUNI A.S.

Ook dit jaar weer worden de imkers in de gelegenheid gesteld deel te nemen aan het examen Practisch Imker. Als data zijn vastgesteld donderdag 4 juni en bij grotere deelname vrijdag 5 juni d.a.v. Het examen wordt afgenomen in het Bijenhuis te Wageningen. De examenkosten bedragen f 75,— te voldoen op postgiro 823276 van het Bijenhuis te Wageningen. Een aanvraag voor deelname aan het examen dient vóór 1 mei bij het Bijenhuis binnen te zijn. U ontvangt dan een aanvraagformulier wat uiterlijk 7 mei weer bij het Bijenhuis moet binnen zijn. Uw aanvraag is pas geldig als ook de examenkosten voldaan zijn. U wordt daarbij in de gelegenheid gesteld een Instructieavond bij te wonen welke gehouden zal worden op donderdagavond 14 mei in het Bijenhuis te Wageningen, aanvang 19 uur. Dit is niet verplicht maar wel nuttig. (Deelname hieraan vermelden bij aanmelding).

Toelatingseisen

De kandidaten dienen de leeftijd van 18 jaar te hebben bereikt, een cursus bijenteelt voor beginners te hebben gevolgd en in het bezit te zijn van een diploma van een cursus bijenteelt voor gevorderden. Zij moeten tenminste 5 jaar bijen hebben gehouden en gedurende die periode 5 bijenvolken hebben gehad en verzorgd. De duur van het examen is tenminste 90 minuten, waarvan 60 minuten praktijk en 30 minuten theorie. De Commissie Onderwijs van onze Vereniging beslist over de toelating tot het examen.

Wat wordt er aan kennis en vaardigheid verwacht

De naam van het examen geeft al aan dat het een praktisch examen is. Vooral de vaardigheid bij de omgang met bijen komt daarbij naar voren. De rust bij het behandelen van de volken en kort en duidelijk aan kunnen geven waar men mee bezig is, wat men doet en waarom. Noodzakelijk is dan bij deze vaardigheid dat men veel parate kennis heeft en praktische ervaring. Hieronder wordt verstaan het leven van de bijen maar ook de Aalster bedrijfsmethode, maar ook van andere methoden dient U iets af te weten. Van natuur- en kunstzwermen dient men alles af te weten. Op het praktijkgedeelte kan U gevraagd wor-

den een kunstzwerf te maken, of een broedaflegger, dan wel een koningin te merken en/of te knippen. Kunstraat inzetten, samenvoegen van volken kan ook tot de mogelijkheden behoren. Bij dit alles worden geen handschoenen gebruikt. U dient verder Uw eigen gereedschap mee te brengen.

Het theoretisch gedeelte

Bij dit onderdeel kunnen vele zaken aan de orde komen waarop soms ook al bij het praktijkgedeelte is ingegaan. We denken hierbij aan de voor- en nadelen van Spaarkasten en Simplexkasten en al datgene wat bij de Koninginneteelt komt kijken. Verder alle hulpmiddelen en materialen die bij het imkeren gebruikt kunnen worden. Kennis van drachtplanten en van honing mag niet vergeten worden. Het reizen met de bijen met daaromheen de wettelijke bepalingen, waarbij we denken aan de Bijenwet, de Vervoersbeschikking, de bijen, de bestuiving, de voorwaarden en de richtlijnen, die daarbij gelden. Actueel zijn momenteel ook de bijenziekten, het werk en de taak der opgerichte Ziektenbestrijdingsteams (Z.B.T.'s). Daarnaast het werk van de Alg. Inspectie Dienst, het Honingbesluit 1978 e.d. Vaak wordt ons gevraagd welke boeken worden aanbevolen? Nu er zijn gelukkig meerdere goede boeken, en veel boeken waar wat goeds uit te halen is. We willen noemen: Het Grote Bijenboek van R. P. Groenveld (thans uitverkocht), Bijenhouden met Succes door H. v. Gool en een der jongste boeken Beste Bijen, hoe leer ik jullie kennen van J. J. Speelziek.

Mogen wij U veel succes toewensen bij Uw voorstudie en bij het examen? Meerdere informatie zoudig bij het Bijenhuis te Wageningen, afdeling Onderwijs.

C.P.

Bijen-limerick

*Een pantoffelheld en imker uit Grouw
stopte met roken op last van zijn vrouw
heeft vaker sindsdien
zijn immen gezien
rookt daar een pijp van bijzondere bouw.*

D. L.

„BIJEN HOUDEN” door **H. R. C. Riches**, Zuidhoek B.V. Uitgevers, Best/Den Haag; Kleindieren handboek, ISBN 90.6248.209.0.

De schrijver heeft een poging gedaan in kort bestek een handleiding samen te stellen voor zowel de beginnende imker als de geïnteresseerde. In deze opzet is hij niet geslaagd, waarbij de indruk ontstaat dat de auteur niet weet waarover hij praat. Enkele voorbeelden:

- blz. 21: Een moderne korf moet in ieder geval uit een kast of broedkamer bestaan die van boven en van onder open is.
- blz. 55: Een jonge koningin kan een bijenkast met een tweede zwerm, die een vegeer wordt genoemd, verlaten.
- blz. 101: Helaas reageren slechts weinig mensen gewoon op een bijesteek. Kort nadat ze zijn gestoken voelen ze zich ziek en misselijk en vallen soms flauw. Na herstel van deze directe reacties kunnen ze last krijgen van een jeukerige netelroos over het gehele lichaam enz.

Totaal-indruk: een warrig verhaal.

Ko Zoet

Plantenziekten en -plagen zijn ouder dan de landbouw zelf; ze kregen pas hun grote kans, toen de mens landbouw ging bedrijven. Wij vergeten te gauw en te gemakkelijk de grote verliezen, die ook bij ons nog in een vrij recent verleden door ziekten en plagen bij de teelt van veel gewassen werden geleden. Ook nu nog worden de opbrengsten in ontwikkelingslanden sterk benadeeld door deze oorzaak.

Bij velen buiten de landbouw heerst algemeen de gedachte, dat alle ziekten en plagen alleen bestreden worden door vele, vaak herhaalde bespuitingen met gevaarlijke chemische middelen. Dat deze toepassingen omgeven zijn met veel wettelijke voorschriften en controles, die uitgevoerd worden door onafhankelijke diensten als de Arbeidsinspectie, de Keuringsdiensten van Waren en de Algemene Inspectie Dienst, is helaas veel minder bekend.

Minder bekend is helaas ook, dat door het officiële Landbouwkundige Onderzoek, groten-

deels gefinancierd door het Ministerie van Landbouw en Visserij uit belastinggelden, al jarenlang wordt gezocht om langs meer biologische wegen, met minder bespuitingen en met minder giftige middelen een even goed effect te bereiken.

Hierbij komen nog eens de miljoenen, die door overheid en bedrijfsleven (o.a. de zaaizaadproducenten) worden besteed aan het zoeken en kweken van resistente rassen van vrijwel al onze cultuurgewassen. Uiteraard gebeurt dit werk om economische redenen; de resultaten strekken zich echter ook uit tot en met de groenten en bloemen in uw tuintje.

Met die andere ontwikkelingen, meer biologische methoden dus, houden verscheidene onderzoekers zich al tientallen jaren lang bezig, ook in ons land. Het bekend worden van de eerste resistentieverschijnselen bij insecten en mijsten tegen toen nieuwe middelen (zoals D.D.T.) heeft onderzoekers en autoriteiten op onderzoekgebied al jaren geleden de ogen geopend. Voor overleg over de nieuwe (andere) aanpak werd er een commissie en een werkgroep gevormd; de laatste heet nu: Werkgemeenschap geïntegreerde bestrijding van plagen. Een stimulerende rol bij dit overleg en dit werk werd o.a. gespeeld door prof. dr. J. de Wilde en wijlen dr. H. J. de Fluiter van het Instituut voor Plantenziektenkundig Onderzoek. Ook de Proefbijenstand „Ambrosiushoeve” was de laatste jaren bij dit overleg betrokken door het werk van drs. A. de Ruijter met de kunstmatige vervellingshormonen (de z.g. J.H.A.'s).

Biologische bestrijding van enkele lastige parasieten als spintmijt en witte vlieg is in kassen in Nederland al heel gewoon. Ook in boomgaarden nemen de toepassingen toe, niet in het minst door gebruik van middelen, die de roofinsecten sparen. De geleide bestrijding raakt ingeburgerd — alleen spuiten als er werkelijk schade verwacht kan worden. Verder spelen sexlokstoffen bij de waarneming en/of bij de bestrijding van parasieten een steeds grotere rol; daarover wordt er in ons land baanbrekend werk verricht.

U kunt er nu uitvoerig over lezen. Omdat de genoemde werkgroep 20 jaar bestaat, is er een rijk geïllustreerde beschrijving van alle aspecten van dit werk samengesteld. Onder de in de aanhef gestelde titel komen de biologische en/of geïntegreerde bestrijding van plagen in allerlei cultuurgewassen uitvoerig aan de orde. Zeer de moeite van het lezen waard!

„LANDBOUW ZONDER SPIJT” 4^e, 54 blz., 1980. Prijs f 12,90. Uitg. Pudoc, Wageningen/Kosmos, Amsterdam.

Ir. J. J. Pettinga.

Het boekje „Giftige planten in en om het huis“ geeft een duidelijk overzicht van de giftige natuur- en cultuurplanten in onze directe woon-omgeving.

Mensen die hun woonomgeving stofferen met planten zijn vaak weinig op de hoogte van de giftigheid van de planten waarmee ze werken. Bij de aankoop van kamerplanten, bij de aanleg van tuinen, parken en plantsoenen wordt vaak weinig gerekend met de gevolgen die een bepaalde plant voor mens en dier kan hebben. Het is het „brede publiek“ meestal niet duidelijk welke planten nu wel en welke niet giftig zijn. Gelukkig leidt dit slechts zelden tot ongelukken. De meeste giftige planten zijn niet zo giftig dat een geringe aanraking al tot zulke ongelukken leidt.

De erg giftige planten zijn wel min of meer bekend. Veel vaker worden planten gemeden, omdat men denkt dat ze giftig zijn. De paniek die uitbreekt nadat een kind van een dergelijke plant heeft gegeten is een heel bekend verschijnsel. Medewerkers van schooltuinkomplexen, biologische centra en natuurmusea; onderwijzers, artsen en verpleegkundigen worden vaak geraadpleegd met de vraag: Mijn kind heeft van een plant gegeten, kan dit kwaad? Artsen zitten bovendien met het probleem dat ouders de naam van de betreffende plant niet weten.

Dit boekje wil ons helpen de giftige planten te leren kennen. Ze zijn hierin per plantenfamilie opgenomen. De plant, de vindplaats en de aard van de giftigheid worden kort omschreven. Van iedere plant is een duidelijke herkenningfoto in kleur opgenomen.

Jammer is dat niet dieper werd ingegaan op de aard van de giftigheid, de vergiftigingsverschijnselen en de hoeveelheid plantemateriaal die tot zulke verschijnselen leidt. (Dat is wel het geval in het magnifieke „Gifkeuken der natuur“ door F.-M. Engel, besproken in het Groentje van febr. 1978, pag. 45. RED.) Onduidelijkheid kan ook ontstaan door het feit dat enkele niet-giftige planten in het boekje zijn opgenomen. De bedoeling van de schrijvers is ongetwijfeld geweest de mensen er op te wijzen, dat deze planten niet of niet altijd giftig zijn. Een gemis is verder de vermelding zonder enige uitleg, dat aanraking soms, zoals bij de bereklauw, tot ernstige huidirritatie kan leiden.

Toch kunnen de plantaanwijzingen en suggesties een bijdrage leveren tot het oordeelkundig plaatsen van planten met een giftige werking. Het mag niet de bedoeling zijn deze uit ons milieu te laten verdwijnen.

„GIFTIGE PLANTEN IN EN OM HET HUIS“ werd geschreven door J. W. de Bruyn en F. Scheider en uitgegeven door Balkema te Rotterdam. Prijs f 24,90. Ton Verplanke, Heiloo.

CARBOLZUUR

Onlangs werd de vraag gesteld of carbolzuur al of geen gevaarlijke stof is, immers in het ene bijenboek wordt het gebruik ervan (t.w. een lap, gedrenkt in een 5% carbol-oplossing) aanbevolen, terwijl dat in een ander bijenboek sterk wordt afgeraden.

Voor een objectieve uitspraak hebben we ons gewend tot het „Veiligheidsinstituut“ in Amsterdam, dat het volgende berichtte.

Carbolzuur of hydroxybenzeen wordt doorgaans gevoerd onder de naam FENOL (C₆H₅OH).

De **gevarenverschijnselen** zijn:

- brandbaar;
- explosie: damp met lucht explosief boven 78°C;
- inademen: bijtend, giftig, hoesten, kortademigheid, duizeligheid, sufheid;
- huid: bijtend, giftig, wordt opgenomen (ook verdund), ernstige brandwonden;
- ogen: bijtend, roodheid, slecht zien;
- inslikken: bijtend, giftig, keelpijn, pijn in de borst en buik, braken;
- de stof werkt in op het zenuwstelsel; er kunnen nierbeschadigingen optreden;
- in ernstige gevallen is er kans op bewusteloosheid met eventueel dodelijke afloop.

Preventie:

- geen open vuur;
- strenge hygiëne;
- gebruik van rubber- of plastic-handschoenen;
- gelaatsscherm;
- niet eten, drinken of roken tijdens het werk.

Waarschuwing:

Op de verpakking dient het doodshoofdteken te zijn aangebracht.

Alle verdere gegevens, zoals fysische eigenschappen, opslag, opruiming en blusmiddelen zijn desgewenst op aanvraag verkrijgbaar.

J.J.S.

**HET CONTACTORGAAN VOOR BIJENTEELT-
LERAREN** geeft informatie voor **alle** imkers.

Bel of schrijf naar het Bijenhuis.

Abonnement **slechts f 6,50** per jaar.

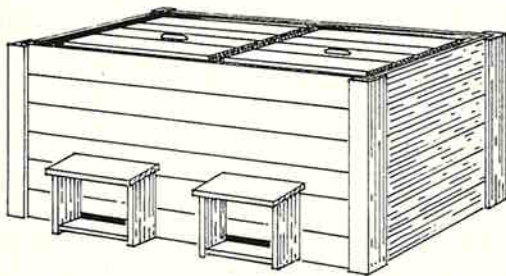
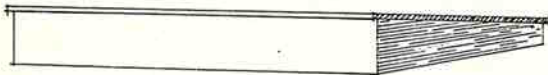
ATTENTIE

De inzendtermijn van kopij en advertenties voor het Groentje eindigt op de 10e van elke maand voorafgaande aan de maand van plaatsing.

BIJENTEELT IN SCANDINAVIË

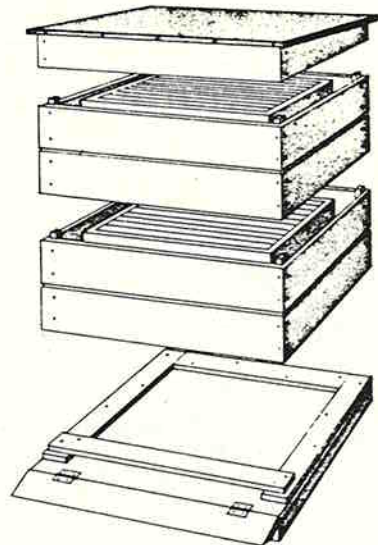
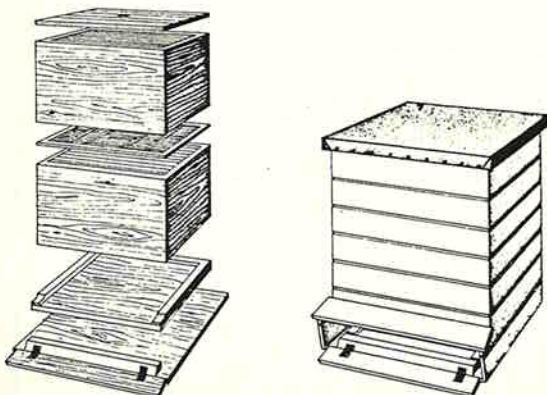
In „Bijenteelt” no. 7/8 van dit jaar (1980) lees ik in de rubriek „Met het Groentje op reis” op bladzijde 171 dat een Nederlandse bijenhouder vreemde kasten had ontdekt in Zweden. De redactie wacht op een Scandinavie-kenner. Ik wil mij niet uitroepen tot deze „kenner”, daar ik alleen kennis tot de Noorse imkerij heb. Toch wil ik proberen een uitspraak te doen.

De heer Roos schrijft dat de imker niet thuis was. Had hij thuis geweest, had de heer Roos zeker een oude imker ontmoet. Had hij de vrijheid genomen de kast te openen, ben ik er haast zeker van dat hij twee bijenkasten te zien kreeg (fig. 1) die in de buitenkast stonden. De

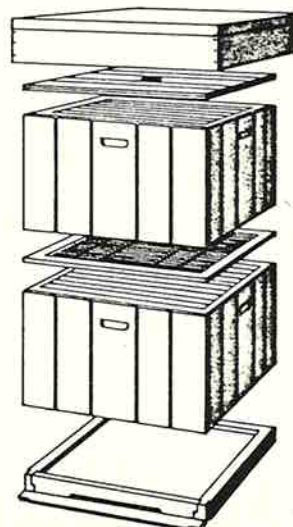

redactie zegt het al, twee warmen meer dan één. Maar de kast heeft volgens mij geen achterbehandeling, maar wordt van bovenaf behandeld. Op de foto is te zien dat men buitenkasten heeft voor twee en één binnenkast.

In Noorwegen heeft men een zelfde type. Deze wordt „Normalkube” (Normalkast) genoemd (fig. 2). Deze werd in gebruik genomen in 1952

en was een verbeterde uitgave van 1908 (fig. 3) die „Norges Birøkerlag” (de Noorse Bijenhoudervereniging) had ingevoerd vanuit Amerika en al gauw de bijenkorf verdreef en er toe leidde dat men al op een vroeg tijdstip tot één kasttype overging. Tussen de binnen- en buitenkast werd de isolatie gestopt en die werd niet weggehaald voor de lange winter voorgoed voorbij was en het bijenvolk goed op gang was gekomen. Deze kast wordt nog steeds gebruikt en verkocht bij de „Honningsentralen” (de Noorse verkoopcentrale voor honing en materieel). Maar het zijn voornamelijk de oude imkers die vasthouden bij dit type.

De kast werkt minder effectief en daarom construeerde men een nieuwe type in 1955 met geïsoleerde wanden. In 1960 kwam deze in de handel onder de naam „Rasjonell kube” (fig. 4). Deze kast wordt nu door de meeste imkers gebruikt.

In Zweden heeft men nu de zelfde type in gebruik genomen met enkele kleine veranderingen en een ekstra vlieggat op iedere kast, de Uppstaplingskupa (fig. 5). Toch is men niet tevreden met de bodem van de kast. Als men de kasten wil verhuizen moet er een rooster boven op de

kast geplaatst worden om voldoende ventilatie te geven. Nu heeft men de bodem met een rooster voorzien (fig. 6). Velen imkers waren zeer sceptisch, daar de Noorse winter koud kan zijn. Nu heeft men enkele jaren ervaring, en enkele winters gehad met perioden van 20 tot 30 graden vorst. Steeds meer imkers gaan nu over tot deze bodem. Het heeft grote voordelen als men de kasten gaat verhuizen. Men stopt alleen een strookje schuimplastic in het vlieggat, een nylonband rond de kasten en men kan de kasten opladen. Men heeft de kasten op deze manier

vele honderden kilometers verplaatst zonder problemen

Als men aankomt op de nieuwe plaats en men haalt het schuimplasticstrookje weg, zijn er maar weinig bijen die naar buiten vliegen. De bijen konden de kast ventileren van onder zoals ze dat gewend waren en niet zoals voorheen toen ze tijdens de verhuizing plotseling moesten ventileren in omgekeerde richting.

Nu zijn we tevreden met onze bijenkast, ook al kunnen sommige details misschien verbeterd worden.

Ard Giling,
Asker, Noorwegen.

Uit respect voor zijn kennis van het Nederlands meenden wij de tekst van de auteur in de originele versie te moeten handhaven. RED.

Aanvulling: In 1980 is ook nog uitgekomen: Mongolia, uitgifte 25 febr. 1980, een serie insekten, waarbij *Apis mellifera* met de waarde 60 m.

Degenen, die meer willen weten over de reeds uitgekomen zegels kunnen zich tot mij wenden: P. J. Buitink, Tentwagendrift 25, 3436 AC Nieuwegein.

Daar gebleken is dat er onder de imkers een aantal filatelisten schuilgaat, die zich (mede-) specialiseren op bovengenoemd thema, hebben wij een „checklist” opgesteld die ruim 175 zegels omvat. Vermeld wordt: land en jaar van emissie, waarde, Yvert et Tellier-nummer, plus de afbeelding. Belangstellenden kunnen deze lijst toegezonden krijgen door overmaking van f 3,— voor porto- en fotokopieer-kosten op girorekening 859343 t.n.v. J. Rodenburg, Kievitweg 34, 9765 JZ Paterswolde.

Andere adressen van filatelisten op dit gebied: de heer A. Smit, Hoefbladlaan 67, 2555 EC Den Haag; de heer J. J. Snoek, Anreperstr. 107, 9404 WD Assen.

Afbeeldingen maken het „Groentje” aantrekkelijker!

Tekeningen, zwart/wit foto's, kleurenfoto's, negatieven en dia-positieven zijn altijd welkom.

Wie?

Wat?

Waar?

Dank zij L. B. te Hennepe, Maarten van Herwerden, J. Kamps en H. J. P. Lotstra (de vorige keer helaas niet genoemd) weten we meer over de foto uit het december-nummer.

De „nieuwsgierige” heren zijn v.r.n.l. dr. ir. A. Minderhoud, dr. A. F. H. Bezemer, H. G. Maagendans en Tj. Stienstra. Zij stellen zich als commissie op 23 mei 1955 bij Kraggenburg op de hoogte van de bespuitingsproblemen tussen koolzaad en bijen. Het is de derde van vijf foto's bij de „Kroniek van de Polder” op pag. 102 van het Groentje, juni 1955, met als bijschrift: „Van enige dracht is nog geen sprake geweest. Dr. Minderhoud kijkt even in een korf, er is al gesloten darrenbroed . . .”

Goed, dat was dat. Alweer een probleem minder. Tot er een brief kwam uit Ede, die als zeer betrouwbaar moet worden beschouwd. Afdelingssecretaris A. R. M. van Rooijen schrijft daarin: „De personen op de foto zijn v.l.n.r. K. Bos te Ede; een onbekende, waarschijnlijk lid van afd. Ede; A. van Rooijen (mijn vader) en J. v. d. Top, beiden te Ede. De foto werd genomen in juni

1936. Dat jaar reisde afd. Ede met de volken naar Sloodorp in de Wieringermeer, in de veronderstelling dat de reis beloond zou worden met een grote oogst aan klaverhoning. Helaas was dit niet het geval, de reis werd een fiasco.”

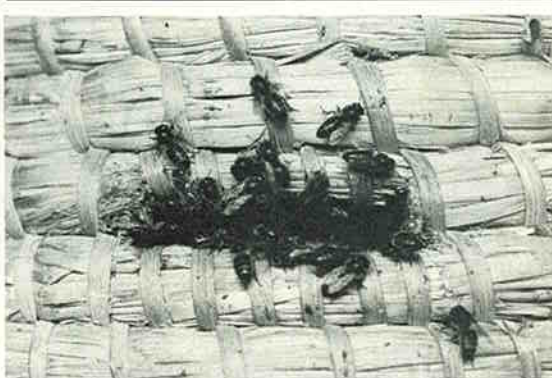
Voor wie het nu niet meer ziet zitten kan de ontboezeming van Piet Joziase in de rubriek „De lezer schrijft” een hele troost zijn. Hij wist er namelijk helemaal niets van en waagde zich aan speelse scherpzinnigheden, die op zichzelf weer voor velerlei uitleg vatbaar zijn.

En alsof dat nog niet genoeg is plaatsen wij voor de volhouders onder onze puzzelende imkers nog eens twee fotootjes, die de verwarring mogelijk nog groter maken of misschien juist de oplossing geven van het raadsel. Wij van de redactie houden het maar op het laatste.

Voor de goede orde zij vermeld, dat de opname van de vier mysterieuze heren met hoed eveneens stamt uit het foto-archief van wijlen de heer Maagendans, maar bij ons weten nog nooit is gepubliceerd. Dat is wel het geval met het plaatje van de andere vier temidden van het koolzaad. Daar wordt in het genoemde artikel bij opgemerkt: „De Bespuitingscommissie van het Hoofdbestuur in de polder. V.l.n.r. de Heren H. G. Maagendans, Dr Ir A. Minderhoud, Tj. Stienstra en Dr A. F. H. Bezemer van de Plantenziektenkundige Dienst. In het gewas werden slechts een paar snuitkevers aangetroffen . . .”

En van deze snuitkevers kunnen wij na 26 jaar nog gebruikmaken door tenslotte de vanouds lange olifant te laten opdruven, die met zijn lange snuit hierbij dan eindelijk het verhaal definitief uitblaast.

Redactie

Vliegen ze wel of vliegen ze niet? Ze vliegen!

Foto op de Nieuwjaarskaart 1981 van de Afd. Leiden e.o.

VERVOLG „POLLEN AVONTUUR”

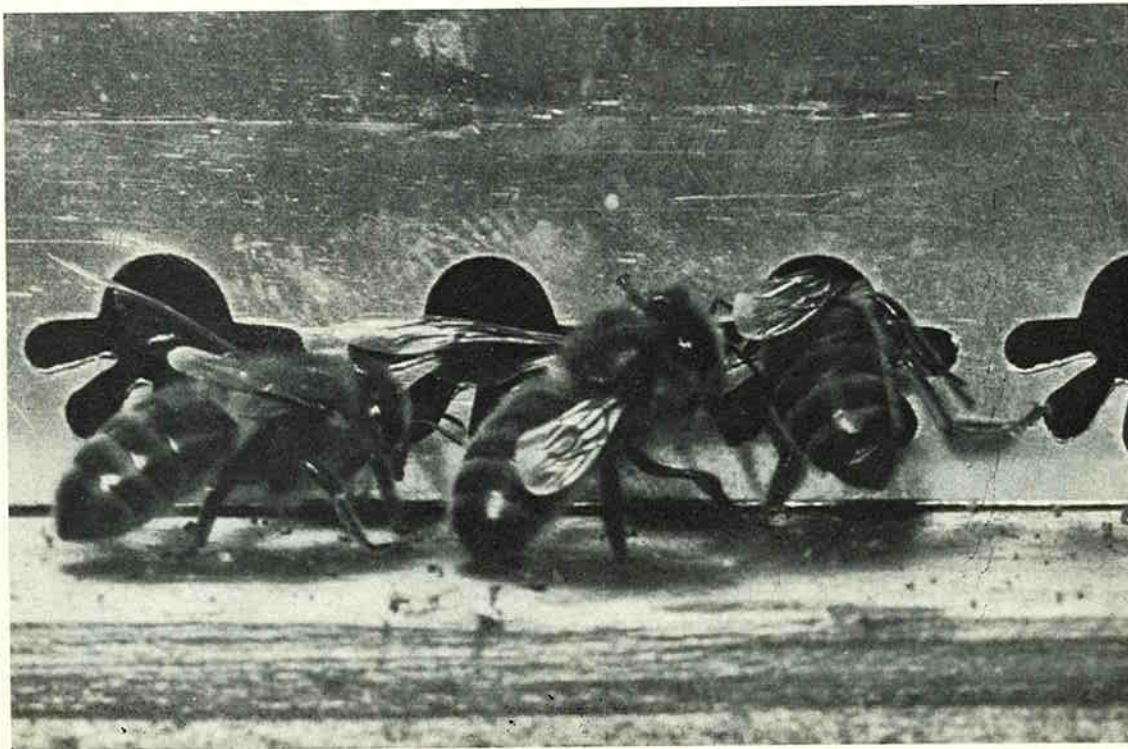
De redactie vroeg mij n.a.v. mijn artikel over het stuifmeelavontuur te reageren op de genomen proef in het voorbije seizoen. Welnu, het was een avontuur dat veel weg had van een ontdekkingsreis. Telkens deden zich nieuwe dingen voor die niet waren verwacht: verrassingen! De proef startte met ongeveer 40 volken, hetgeen betekent dat het geen „Spielerei” was. De vallen werden op het koolzaad onder de kasten gezet. Het duurde niet lang of de eerste goudkorrels lagen in de laden. Om de dag werden deze geleegd. Bij goed vliegweer was de emmer dan vol. Sommige volken vlogen echter alleen op de paardebloem, een kilometer verder weg, en lieten de kool de kool. Andere volken haalden zo goed als niets of heel weinig en legden zich alleen toe op honing halen. Op 7 juni, het einde van de bloei, hadden 18 volken 31 kg pollen verzameld (ongedroogd).

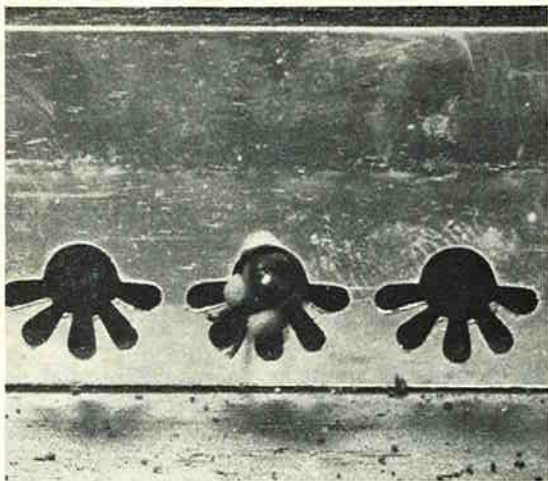
Nog nimmer kon ik de jaren door vóór de kasten gaan liggen om naar de bijen te kijken, want altijd was er wel wat te doen. De immen konden immers toch niet zwermen! Af en toe werd de bovenste broedbak even gekanteld om te zien

of er doppen onder aan de ramen zaten, zo nee, dan niet verder gezeurd. Soms vraten de bijen de doppen zelf weg: ze zagen het zwermen niet meer zitten! Ondanks de val wisten de volken toch een voorraad stuifmeel aan te leggen; kleine pollen werden eveneens mee naar binnen gesmokkeld. In juli werd een grote controlebeurt gegeven. Een enkele moer bleek te zijn omgebracht en doppen aangezet. Het sein om de val dan open te zetten vóór de bruidsvlucht. Maar ook zonder val doen zich immers altijd bijzondere gevallen voor!

Half augustus werden de vallen, die vóór die tijd al wel een enkele dag open stonden voor eigen gebruik van de immen, omgeruild voor de bodems. De gemiddelde oogst was toen plm. 5 kg per volk, ondanks de zeer slechte zomer. De bijen haalden bij slecht weer geen honing, maar wel pollen. Vanwege het natte weer moest de val toen elke dag worden geleegd. Het direct uitgezeefde stuifmeel werd meteen weer opgevoerd, vermengd met poedersuiker (even in de mixer). De korrels hebben 2 dagen nodig om te drogen op de kachel met waakvlam, in bakken met fijn gaas. Zo werd een aardige voorraad aangelegd, die ook de bijen weer ten goede komt als straks het weer de immen belet te halen wat ze nodig hebben.

Ondanks de handicap tweemaal door gaas te moeten kruipen haalden de volken toch nog 40 pond koolzaadhoning (in Langstrothkasten) en bleven de raten vrij voor broed en nektar. Dat

Het traditionele aluminium stuifmeelrooster met bloemvormig uitgeponste vlieggaten.

de bijen, volgens de boeken, 30 tot 50 kg pollen zouden verzamelen lijkt mij veel te hoog geschat, althans voor ons klimaat. Deze proef doet eerder een 15 kg vermoeden. Even goed al een prestatie.

Verder is de val een wondermiddel en fungeert ook als douche. Alle „beesten” die aan de bijen „kleven” en op hen parasiteren worden afgestreken en vallen in de lade. De inhoud daarvan opent, onder de microscoop gelegd, een nieuwe wereld voor U!

En denkt U ook eens om U zelf, want de korrels zijn ook goed voor U!

N.B. Een werktekening (spaarkastmaat) is bij schr. te bekomen. Eventueel met bijlevering van het benodigde gaas.

J. A. Dekker, Amsterdam,
tel. 020-193224

Foto's: H. G. Maagendans.

Reist u met uw bijen ?

**Dan uw naam en adres duidelijk leesbaar
in onuitwisbaar schrift op elke korf of kast.**

**Dat is voorschrift
en helpt diefstal voorkomen**

U WEET TOCH OOK:

dat het Bijenhuis zijn hoekvertandings-
konstruktie toepast voor zowel de
SIMPLEX- als de SPAARKASTEN;
dat beide kasttypes leverbaar zijn, zowel
in RED CEDER, MULTIPLEX W.B.P. als
VUREHOUT.

EEN GOED INGEZONDEN STUK

is:

- van belang voor zoveel mogelijk lezers,
- kernachtig geformuleerd,
- kort genoeg om de lezer te blijven boeien,
- niet kwetsend; zeker niet voor hen die zich niet meteen kunnen verdedigen,
- alleen een zinvolle reactie op een eerder verschenen ingezonden stuk, indien de draad van het verhaal voor alle andere lezers is te volgen.

ANWB-KAMPIOEN, JANUARI 1981

BESPIEGELINGEN OVER EEN OUDE FOTO

Vlak onder de vertrouwde Kerstpuzzel van het jaar vond ik een tweede, die mij minstens evenveel aan het pluizen heeft gezet. Ik bedoel de foto met opschrift: *Wie? Wat? Waar?*

Als Jan van de Veluwe een enkele keer iets uit de duim mag zuigen, mag ik rond Kerst misschien wel één keer raden. Ziehier wat ik dacht uit de foto te kunnen afleiden:

Allereerst, dat er nog een vraagteken boven de foto ontbreekt, nl. „**Wanneer?**”

De foto lijkt me gemaakt eind dertiger jaren, mogelijk begin van de oorlogsjaren. Dit gezien de kleding van de heren, vooral hun hoeden-model en . . . de aktentas met riempjes. Maar er is nog iets meer over het „wanneer” te zeggen. Na lang aarzelen houd ik het jaargetijde op de herfst. Het veld op de achtergrond kan geen koolzaadveld in het voorjaar zijn, want wie brengt z'n bijen daarheen als het gewas nog nauwelijks boven de grond uit is? Ook de half lege korf — met lichte bouwranden — suggereert de lente. Maar het kan ook een voor- of nazwerm zijn, die nog aardig wat in te halen heeft voor de winter. Herfst dus. In elk geval voel je de kille wind in je nek. De heren zijn er overigens op gekleed.

„**Waar?**”

Wat heeft de imker-op-reis in het najaar (september?) nog te zoeken? En dat nog wel in een kaal polderland. De schuur op de achtergrond is ver weg. Het type schuur doet denken aan Zuidwest-Nederland: Zeeland of de Zuidhollandse eilanden. Wat de imker daar en op die tijd zoekt kan maar één drachtbron meer zijn, n.l. de zeeaster. Nog even en je kunt de zilte lucht op je tong proeven.

„**Wat?**”

Een reizende imker dus, netjes wat stro onder de korven. Is het achterland toch een stopperveld? De man houdt in elk geval van de strooien korf,

liefst van alle soorten wat: de Gravenhorster, de gewone puntige en de rondkoppige Mellona-korf. Of het wel zo'n eersteklas imker is? Mensen, wat een warbouw in die omgekeerde korf. Van mij krijgt hij geen schoonheidsprijs. Zouden die stadse heren daarvoor gekomen zijn? Voor een keuring? De man met bontkraag en als enige zonder hoed kijkt erg deskundig en hij lijkt een blocnote in z'n hand te hebben. Of zijn het heren van het H.B. die een bezoek brengen aan een medebestuurder?

„Wie?” De laatste vraag.

De imker is al thuisgebracht: een imker zoals er vroeger er nu vele zijn. Enthousiast, uit op honing, maar ook een beetje nonchalant. Z'n naam wil me momenteel niet te binnen schieten. Maar wie zijn toch de heren? Wacht, één is nader te plaatsen: een groot-grondbezitter, een bankier of advocaat, óf een magistraat of kunstenaar. Alleen dat volkje kon je vóór 1940 getooid zien met „drollenvanger” en calotje. Hoed en jas van meneer nummer drie zijn anders ook erg duur. Maar een beginnerskursus zou hen toch geen kwaad doen. Hebt u het gezien? Met de klompen, pardon, met de lakschoenen tegen de voorzijde van de korf staan. Terwijl er ruimte achter is. Of moest het even vanwege de lichtval voor de foto? Ondertussen weet ik nog steeds niet precies wie de heren zijn. Of zou het toch? H.B.-leden, een magistraat? Jammer dat een calotje zo weinig uitdrukking heeft, maar zit daaronder niet een aristocraat? Het is toch niet ene Ridder van R., zo welbekend in onze Vereniging? Maar wat heb ik nou gezegd? Als die bijen nu ook eens van hem waren? En dat rommelige, halfledige korfje?

Mensen, ik trek al m'n spitse ontrafelingen terug. Ik weet niet wie er op de foto staan, ik weet niet waar het was en waarom. Maar het was wel in de herfst. Nou dan.

Piet Joziasse, Nijmegen

IMKEREN MET HOGE BROEDKAMERRAMEN - 2 (slot)

Bij een volk dat van nature toe is aan het produceren van koninginnen hebben we de meeste kans op een vlotte aanzet van koninginnecellen. Er zijn dan na 13 dagen een behoorlijk aantal sterke jonge moeren. Bij volken waarbij we voorlopig nog geen zwermneiging verwachten of volken die zwermneiging in vergevorderd stadium (gesloten cellen) hebben is vaak sprake van een trage aanzet van redcellen. Als we tegelijk met het voor de tweede keer honing afhalen de leeggeslingerde raten terugzetten kunnen we kunstzwermen maken.

De **kunstzwermen** worden meestal op de dracht gemaakt en wel als volgt: De oude koningin wordt opgezocht en in een huisje gedaan. Vervolgens worden er 10.000 tot 15.000 bijen van de honing-

ramen in een kieps geveegd (5-10 honingramen, afhankelijk van de bezetting). Daarna wordt het huisje met de koningin er bijgedaan. Deze kunstzerm wordt nu naar huis gebracht en meestal opgezet op verse kunstraat. Het voordeel van deze manier is, dat de kunstzwermen meteen volop gaan vliegen en bouwen, bovendien hoeven we het broednest, waarin veel voedsterbijen zitten, niet te verstoren. Na 2 of 3 dagen wordt er begonnen met het voeren van de kunstzerm: de eerste dagen weinig (2 x 150 gram), later meer (16 x 300 gram).

Bij de selectie wordt er voornamelijk gelet op de haaldrift, dit in combinatie met de uitslag van het Nosemamonster en de voorontwikkeling van het volk. Verder wordt er zijdelings rekening gehouden met de zwerm drift. Met de broedcapaciteit wordt nauwelijks of geen rekening gehouden. Naar mijn mening is namelijk tot aan bepaalde grenzen **niet de hoeveelheid broed, maar meer de sterkte of levensduur van een bij bepalend voor de uiteindelijke hoeveelheid bijen in een volk.** Dit heeft tot resultaat dat mijn volken meestal wel meer bijen, maar nauwelijks meer broed hebben dan de volken van andere imkers.

De beste oude moeren worden opgezet op hoge ramen voor nieuwe bedrijfsvolken. Van de nakomelingen van deze eerste keus moeren worden er enkele aangehouden in kleine kastjes. We kunnen dan later eventueel moeren vervangen. De andere oude moeren worden verwijderd of gebruikt om in 7-raamskastjes ramen uit te bouwen en eventueel te dienen als reservevolk. De jonge moeren hiervan worden alleen aangehouden in de oude stok. Deze niet al te ver doorgevoerde en eenvoudig uitvoerbare selectie voorkomt tevens, dat eventueel gemaakte **beoordelingsfouten** bij de selectie al te ernstige gevolgen hebben.

Enkele dagen na het maken van de kunstzwermen kunnen we de oude volken naar huis halen. Als ze enkele dagen thuis hebben gestaan worden de schoongemaakte lege ramen uit de honingkamers gehaald en vervangen door leeggeslingerde raten. Voor de zomerdracht zijn 2 honingkamers meestal ruim voldoende. Deze 2 kamers moeten er echter wel geruime tijd voordat de jonge moeren worden geboren op staan. Tijdens de bruidsvluchten van de jonge moer is het erg belangrijk dat het volk ruimte heeft op goede uitgebouwde raat. Er bestaat anders grote kans dat we zg. **bruidszwermen** kunnen verwachten. Bij de geboorte van de jonge moeren moet er vooral op worden gelet dat deze onbeschadigd zijn. Ze moeten bovendien hoog en breed op de poten staan en tevens snel en vlot bewegen. Koninginnen die met het lichaam op de raat steunen („kruipers”) worden meteen verwij-

derd. Als er, wat bijna nooit voorkomt, geen goede jonge moeren bij zijn wordt er een maagdelijke moeder uit een ander volk bijgedaan. Als deze moeder nog niet tussen de bijen of de zweefvingers van de imker heeft gezeten (dus vers uit de dop) kunnen we deze zonder meer zelfs in een volk met eierleggende werkbijen laten lopen.

Als na 13 dagen de doppen worden gebroken blijft het rooster op de broedkamer liggen. Maar men moet er dan goed op letten, dat er geen jonge moeren boven het rooster komen. Twee weken na het doppen breken kijken we of de jonge moeder aan de leg is. Is het tot 10 dagen na de geboorte van de jonge koningin mooi weer geweest dan hoeven we eigenlijk niet te kijken: de jonge moeder is dan vrijwel zeker aan de leg.

Is het echter minder goed weer of hebben we met het volk gereisd, er ingekeken of bakken en ramen verwisseld, dan moeten we uitkijken. Het volk kan dan namelijk moederloos zijn. Ook kan het zijn dat de moeder later aan de leg gaat. Bij vermoeden van moederloosheid kunnen we dit controleren met een raam open broed. Bij moederloosheid kunnen we een van de kunstzwermen onder het volk zetten. De oude moeder gaat dan vanzelf haar broednest in de hoge ramen maken.

Na de zomerdracht wordt de honing er afgehaald. De overgebleven kunstzwermen op lage ramen en de te oude volken op hoge ramen worden naar de heide gebracht. Daar worden ze afhankelijk van de volkssterkte vóór, tijdens of na de heidedracht met elkaar verenigd.

Moeren die vermoedelijk niet aan de eisen (haaldrift) voldoen uit deze eigenschap tijdens het inwinteren. Dit kan goed worden waargenomen **doordat volken met minder haaldrift** (hierbij rekening houdend met de hoeveelheid bijen) **in verhouding tot andere volken meer suiker nodig hebben om dezelfde wintervoorraad aan te leggen.**

Doordat er vanaf eind juli tot 15 september wordt gevoerd hebben we na 15 september een vrij sterke afname van broed. Hierdoor, en omdat de bijen na 15 september geen suiker in honing meer hoeven om te zetten of was te produceren, krijgen zij voldoende gelegenheid om stuifmeel te halen en te eten. Zo wordt **de opbouw van een goed vet-eiwitlichaam** voor een lange levensduur verzekerd.

Wellicht ten overvloede wil ik ervoor **waarschuwen**, dat men bij toepassing van mijn systeem de bijen niet tot een groter broednest probeert te dwingen door lege uitgebouwde raat of kunstraten in augustus in het broednest te hangen. Dit resulteert naar mijn ervaring meestal in een scheiding van het broednest en het is bovendien zeer nadelig voor een goede en natuurlijke opbouw van het volk.

R. J. Veldhuizen, Soest

Feestlied

ter ere van het 40-jarig bestaan van de afdeling Winschoten e.o. (zie: Groentje, dec. 1980, p. 293).

(Wijze: Daar bij die molen)

Wij vormen samen een verbond
Van imkers met elkaar
En die vereniging bestaat
Nu toch reeds veertig jaar
In voorspoed en in tegenspoed
Die band die bleef bestaan
Dat gaf ons moed, dat gaf ons kracht
Om door te blijven gaan:

Refrein:

*Met onze bijen, met onze bijen
Die nijvre bijen, waar ik zo veel van houd
Die tussen bloemen, zo vrolijk zoemen
En honing maken van vloeibaar bloemengoud*

Laatst gingen we naar een imker toe
En hoorden daar gezang
Wij luisterden toen ademloos
We waren echt niet bang
Wat toen in onze oren klonk
Dat maakte ons zo blij
Die imker zong zijn liefde uit
Zijn liefde voor de bij!!!

Refrein

Hij zong, 'k heb een plekje in mijn tuin
Daar waar mijn bijen staan
Mijn bijen, waar ik veel van hou
'k Kom er amper bij vandaan
Want bijen houden geeft plezier
Voor ieder die het weet
Daarom heb ik een vaste band
Met al wat imker heet.

Refrein

Komt straks het voorjaar weer in 't land
En de bijen vliegen gaan
Geeft dat voor ons weer veel vertier
Ze gaan steeds af en aan
Ze komen weer met stuifmeel thuis
En nektar, o zo zoet
Ze bouwen weer, een lust voor 't oog
Dat geeft de imker moed.

Refrein

Komt dan na rijke voorjaarsdracht
Het groots festijn weer aan
Dat bijen bij hun overvloed
Weer aan het zwermen gaan
Want zwermen scheppen is toch iets
Wat niemand ooit vermoeit
De imker kijkt zijn stal in 't rond
Die is weer uitgegroeid.

Refrein

Zo gaat de zomer steeds maar voort
Met voor- en tegenspoed
Want heus, het gaat niet altijd zo
Als het wel wezen moet
Maar daaraan zijn we wel gewend
We gaan blijmoedig voort
We blijven onze bijen trouw
Niets is er wat ons stoort.

Refrein

En als het weer ons tegen zit
Met weinig zonneschijn
Het deert ons niet, al zou de lucht
Bewolkt en somber zijn
Wie bijen houdt, heeft altijd zon
In wat ook voor klimaat
Voor ons zijn onze bijen zon
Die nimmer onder gaat.

Refrein

En met dit lied steeds in ons hoofd
Zijn wij naar huis gegaan
En wisten nu met zekerheid
We zullen verder gaan
Wij dragen deze liefde uit
De liefde voor de bij
En zingen nu dus tot besluit
Dit liedje heel erg blij:

Refrein

FRUIT EN BIJEN

In het oktober-nummer 1980, blz. 233, schreef de heer W. Sterk uit Enkhuizen over „Bestuiving en bevruchting in de fruitteelt”. Nu heb ik in m'n tuin wat appel- en perebomen staan en heb daarin dit voorjaar één kast met bijenvolk gekregen. Nu heb ik noch van fruitbomen noch van imkeren verstand, maar ik heb daar wel belangstelling voor en heb de animo om er de nodige en nuttige kennis over te willen verzamelen. Het enige dat me hierin tegenzit is het feit, dat ik doorlopend met tijdgebrek te kampen heb. Alles moet z'n tijd hebben en zo bezig zijnde is de ondergrond onder de fruitbomen gewijzigd van een wildernis van bramen en brandnetels in een stuk „kultuur” met een enigszins geordende groenteteelt. Huisde voorheen in elke peer een oorworm, sinds mijn noeste trimarbeid in de tuin, de laatste 10 jaar, zijn die uit het onbespoten fruit zo goed als verdwenen. Een instigerende imker heeft voorgaande winter leiding gegeven aan het kollektief maken van een tiental bijenkasten. En zo kwam ik aan een bijenvolk in m'n tuin, want die imker zag zeker wat in m'n interesse. Hij kwam met zijn geschenk half april juist voordat de fruitbomen zouden gaan bloeien en zette de kast in m'n boomgaardje. Wij, m'n ega en ik, als raddraaier van het koolmonoxyde-apparaat voor onze caravan, vertrokken voor langere tijd naar het Zuiden. Toen we terugkwamen was juist daarvoor de voorzwerm bij het gebouw van de Raad van Arbeid terechtgekomen en – hoe bestaat het – had men daar „mijn” imker, wonende in een andere plaats, voor advies gebeld. En dat werd natuurlijk zelf scheppen. Na onze thuiskomst zijn nog drie zwermen de buitenlucht ingegaan en weer geschept. Wat ani-

merend aandede was het feit dat de kast zwaar van de honing was en dat een mooie nazwerm weer, dank zij de „krantenmethode”, z'n thuis vond in eigen huis. En nu dan heeft in deze herfsttijd de appel- en perenpluk plaatsgevonden. Heb ik op aandrang van de imker de bijen hun honing gelaten dit jaar, plus natuurlijk de nodige suiker, terwijl de fruitoogst met bijzonder veel plezier is binnengehaald. En waarom? Wel de hoeveelheid fruit was zeker vijfmaal zo groot als voorheen. Wat de peren betrof kwam van een helemaal niet forse Gieser Wildeman bijna 150 kg peren. De boom zat barstens vol en wanneer ik de takken niet overal ondersteund had, had de zware last zeker de boom geruïneerd. Ook de James Grieve en de Laxton Superbe gaven veel meer vruchten dan normaal. Alleen de Legi Pont had z'n minimumjaar. En wat de kwaliteit van het fruit betrof: prima, ook in de ogen van m'n buurtbewoners, die natuurlijk meedelen. Bijen en boomgaardje: ik beleeft aan beide best plezier.

J. H. H. Kramer Sr., Alkmaar.

BIJENHOUDERIJ „OP EEN HOGER PEIL”.

Met belangstelling nam ik kennis van de bijdrage van de heer J. A. Dekker in het Groentje van november 1980, een belangstelling die uiteraard telkens naar de inhoud van het blad uitgaat. Maar in dit geval werd ik getroffen door de volgende opmerkingen: „Onze bijenhouderij moet en kan op een hoger peil worden gebracht. Onze kasten zijn geen T.V.'s, niet alléén kijkkastjes, waar zo af en toe een paar bijen uitkomen. Ik vertelde u dat Simson en Jonathan eeuwen geleden al beter wisten . . .” Het ontgaat mij namelijk wat het oogsten van stuifmeel te maken heeft met het „op een hoger peil” brengen van de bijenhouderij. Als het gaat om voedingswaarde en gezondheid en het met de oogst van stuifmeel gepaard gaande geldelijk gewin, kan ik mij voorstellen dat iemand daar méér voordeel uit trekt. Maar leidt dit tot een hoger peil? Op velerlei gebied is getracht verbeteringen aan te brengen en kwaliteit te verhogen, waardoor de voedingswaarde van bepaalde zaken de gezondheid der mensen en de inkomsten van sommigen „op een hoger peil” moesten worden gebracht. Dit had echter nimmer als vanzelf tot gevolg dat het „management” op een hoger peil kwam. In vele gevallen leidde dit tot een tegengesteld resultaat. Natuurlijk zijn „onze kasten geen T.V.'s, niet alléén kijkkastjes”, als men „kijken” alleen maar ziet als een verrichting waaruit men geen conclusies trekt. Maar het kijken naar bijen – niet alléén naar de kast „waar zo af en toe een paar bijen uitkomen” – heeft vele wetenschappelijke

onderzoekers en filosofen op belangrijke gedachten gebracht. Zou de „bijhouderij” niet op een hoger peil worden gebracht als de imkers naast oog voor de opbrengst, ook oog zouden hebben voor de structuur en het leven van een bijenvolk en de voorbeeldige wijze waarop het individu zich daarin beweegt? De zo voor de mens profijtelijke resultaten worden immers verkregen, doordat geen der individuen op het **eigen** belang is gericht, doch allen geheel en al opgaan en samenwerken in de **gemeenschap**. Dit voorbeeld in de natuur zou menigeen tot nadenken kunnen stemmen en wellicht tot de conclusie kunnen brengen dat ook de mensenmaatschappij „op een hoger peil (kan) worden gebracht”. Ik gun de imkers in het algemeen en de heer Dekker in het bijzonder een profijtelijke bijhouderij op hoog **economisch** peil. Maar de mens als individu en de mensheid in haar geheel wens ik het peil toe van de gemeenschapszin en samenwerking, dat zo duidelijk „van nature” het kenmerk is van die nietige wezens, die nóg fascinerender zijn dan hun produkten.

D. J. P. Kok, Den Haag.

WAAROM DE OUDE TRADITIE ?

Aansluitend op mijn ingezonden stukje over de korfimerij in het novemnummer 1980 is dit pleidooi een vervolg in dezelfde trant. Een trant waar overigens (nog) niemand op gereageerd heeft. Leeft de oude traditionele imkerij dan nog wel onder de huidige imkers? Of is er al van een nieuwe generatie imkers sprake die de sfeer van weleer niet meer heeft mogen proeven? We hebben in ieder geval met hoofdzakelijk hobby-imkers te maken die niet afhankelijk zijn van de opbrengst aan honing, was en stuifmeel. Toch valt er pas wat van te zeggen wanneer de **gedachtenwisseling** wat op gang komt. Hopelijk draagt dit stukje er toe bij. Toen duidelijk was dat ik „het oude materiaal” niet, zoals bij velen gebruikelijk, alleen uit nostalgie en uit curiositeit verzamelde, maar het weer in ere wilde herstellen en gebruiken, werd ik door sommigen voor gek versleten. Een museum of een boekje over de oude imkerij is voor een „superimker”, die af en toe met ironische blik en een zekere mate van arrogantie in de tijd terugkijkt, nog tot daar aan toe, maar een serieuze stap terugdoen behoort niet tot zijn/haar fantasie. Als ik na een bezoek aan een oude korfimer beschaamd en onder de indruk van zoveel kennis en gevoel voor de bijen thuiskom, krijg ik de neiging om al die technische, betweterige bijenkastfanaten óók voor gek te verslijten. Dus twee werelden tegenover elkaar en ieder in z'n waarde laten wilt u toch zegenen ?

Was het maar zo! De presentatie van ons Hollandse imkerswereldje wordt door mensen beheerst die conform deze weggooimaatschappij de benadering (met alle eenvoud) van vroeger het liefst ook maar weggooien. „Terwille van de vooruitgang”, maar welke vooruitgang, wanneer het je hobby is? Aan de paar potten honing meer die men uit een kast haalt wordt vaak de status van de imker afgemeten. Daarentegen levert de korf weer meer „potten” aan geluk en betrokkenheid met de bijen op. Moeten we niet eens als milieu- (en mens-?) vriendelijke „beweging” stilstaan bij wat we eigenlijk aan het doen zijn? Komen we op den duur niet gelijk te staan met de mentaliteit van modelbouwers, zendamateurs en dierenrassenfokkers, die allemaal naar perfectionering streven, mogelijk om zichzelf bevestigd te zien?

De mentaliteit van meer en beter en geen verzadiging kennen is typisch iets van deze tijd, dat ons steeds meer van onze oorsprong afbrengt. Een oorsprong waar rust en harmonie heersen en waar de traditie ons meer inzicht geeft in de bij als onderdeel van zijn/haar natuurlijke levensgemeenschap dan welke moderne toepassing ook. Een korf vraagt meer kennis, meer inzicht in het hele natuurlijke evenwicht, waar wij ons steeds meer van onafhankelijk willen maken. Wat we nu doen is veel te kunstmatig, we bergen de traditie in het museum op en slaan het pad van de vervreemding in. Bekend is dat aan de uitrusting van de imker door de eeuwen heen weinig is veranderd, maar wel in de laatste tientallen jaren! Vandaar dat je ook het woord traditie in dit geval kunt gebruiken en vóórdat wij het contact daarmee verliezen moeten we ons op de waarde daarvan bezinnen. Zolang bodemloze clichés als „ga met je tijd mee” (die het in onze maatschappij zo goed doen) ook de imker opslakken en wij de traditie niet in z'n juiste (dus gebruiks-) waarde laten, doen wij onszelf aan geluk tekort.

P.S.

Het bovenstaande stuk doet waarschijnlijk voor veel mensen wat fel en onsympathiek aan. Het is echter niet persoonlijk bedoeld, maar meer om een zekere tendens persoonlijk te interpreteren.

Albert Groenendijk, Vlaardingens.

ALLE GEEL IS NOG GEEN STUIFMEEL !

In het Groentje van december 1980, blz. 290, vermeldt de heer J. de Vries in het onzekere te verkeren over de aard van hetgeen eind september door bijen op wilg werd verzameld. Van de door hem genoemde mogelijkheden is het vermoeden dat het met een schimmel te maken

heeft waarschijnlijk juist. Het is een bekend verschijnsel dat bijen bij tijd en wijle sporen van de roestzwam verzamelen. Dikwijls zijn het dan de geel- tot oranjekeurige zomersporen. In het Tijdschrift over Plantenziekten, 55e jaargang (1949), 4e aflevering, blz. 252, heeft schrijver dezes het verzamelen van de zomersporen van vlasroest beschreven. Tevens wordt gerefereerd aan een mededeling van Minderhoud over het verzamelen van roestsporen bij wilg. Ook niet-biologisch, stofachtig materiaal wordt wel door bijen verzameld. In hetzelfde artikel is een mededeling van Van Giersbergen opgenomen over het verzamelen door bijen van steenstof bij een steenoven en van kolenstof in de mijnstreek. Tevens wordt vermeld dat uit microscopisch onderzoek van Kole (C.J.) bekend is dat bijen ook moutstof verzamelen. Tenslotte zij vermeld dat in 1978 het verzamelen van roestsporen op wilg ook werd gesignaleerd door mijn achterbuurman en collega-imker Drs. M. A. M. Lacor. Uit al deze waarnemingen blijkt dat de bijen zich in hun haaldrift nogal eens „vergissen“.

Dr. Ir. A. P. Kolen, Nuenen.

FRYSKE BIJKERSDEI

Friesland-Waterland, Sneek-Sneekermeer. 13 juni viert de afd. Sneek e.o. haar 40-jarig jubileum. Eén van de hoogtepunten van het aantrekkelijke programma vormt ongetwijfeld de rondvaart over de Friese meren, waarbij we gedurende ruim vier uren kunnen genieten van het Friese waterland, de bloeiende weiden en bovendien gezellig napraten over hetgeen we 's morgens gehoord en gezien hebben, zoals de interessante tentoonstelling van „bijzondere imkersmaterialen“ en de lezing van de heer J. A. Dekker uit Amsterdam over stuifmeelwinning. Deze lezing met demonstratie van de stuifmeelval zal zeker nieuwe perspectieven voor de imkers openen. Het artikel in het maartnummer van het Groentje heeft ons al een aantal toezeggingen tot deelname aan de tentoonstelling opgeleverd. Maar er zijn vast nog veel meer interessante materialen onder de imkers. Heeft u een bijzondere bedrijfswijze of gebruikt u bij de behandeling der bijen materialen volgens eigen ontwerp? Doet u dan mee aan onze tentoonstelling! Wellicht kunnen we iets van u leren. En u weet..... de origineelste inzendingen worden bekroond. Voor alle inlichtingen over de Fryske Bijkersdei en over de tentoonstelling: **F. J. Sikkes, Zou-
tepoel 14, 8604 CD Sneek. Tel. 05150-14558.**

ZBT - UTRECHT

Het Z.B.T. Utrecht organiseert een drietal avonden in de provincie om de kennis over de verschillende ziektebeelden te vergroten. Voor de afdelingen Zeist-Driebergen-Leersum-Amersfoort-Veenendaal en omstreken: op **24 april 1981** in Vergaderruimte bij „Bartimeus“, Utrechtseweg 86, Zeist (Parkeergelegenheid a.d. Regentesselaan; aanvang 20 uur. Voor de afdelingen Soest-Baarn-Amersfoort: op **21 mei 1981** in gebouw Eltheta, Driftje 4 A, Soest, nabij Busstation-Zuid; aanvang 20 uur. Voor de afdelingen Utrecht-de hele Vechtstreek-Groenekan-Houten-Bunnik-Montfoort-IJsselstein:

op **14 mei 1981** in gebouw Didaktiek Biologie, Opaalweg 20, **Utrecht**; aanvang 19.30 uur.

Iedereen die belangstelling heeft om max. twee monsters van elk 15 bijen zelf onder deskundige leiding te onderzoeken is daartoe in de gelegenheid. De monsters voor dit onderzoek moeten liefst omstreeks 20 april bij het voerget genomen worden en daarna in 70% alcohol bewaard.

Informatie ZBT Utrecht: secr. E. Verschoor-Kalf, Rijkstraatweg 60, 1936 JN Baambrugge.

afdelingsnieuws

AFD. BUNNIK-HOUTEN

Veel belangstelling was er op onze jaarvergadering (19 januari) voor de spreker C. G. J. van Honk uit Utrecht. Hij sprak a.d.h. van dia's over zijn onderzoek op het Lab. voor Verg. Fysiologie betreffende het houden van hommels. Een boeiende lezing, waarbij de imkers soms vergelijkingen konden trekken met het bijenvolk. Een goed initiatief bleek de vlechtinstuif te zijn. In februari konden liefhebbers van het korfvlechten 3 avonden in „De Engel“ te Houten naar hartelust „instuiven“. Vijf vlechtmeesters leidden de happening. Op deze herhalingsdriedaagse voor oud-cursisten werd veel gepraat en mooi gevlochten.

OPEN DAG depot-nieuwe stijl. Ons depot is verbouwd en flink vergroot. We vierten dit op zaterdag 18 april. Om 10 uur is de officiële opening. Iedereen (ook niet-leden) krijgt iets lekkers aangeboden en een reductie bij aankoop van max. 2 kg kunststrook. We maken er een gezellige dag van. Komt u ook?

L.K.J.

IN MEMORIAM

Op 13 februari 1981 is overleden de heer **A. Hoolhorst** op de leeftijd van 87 jaar. Hij was oprichter, 47 jaar voorzitter en erelid van onze afdeling. Hij toonde nog steeds veel belangstelling voor onze Vereniging. Wij zijn hem veel dank verschuldigd.

Bestuur en leden, afd. Oostburg

Hierbij geven wij kennis van het plotseling overlijden op 15 februari 1981 van ons erelid, de heer **Louis Klaas van Oorspronk** op de leeftijd van 77 jaar. Hij was meer dan 50 jaar lid van onze Vereniging en heeft vele bestuursfuncties bekleed, waarvan vele jaren als voorzitter. Hij was een steunende kracht in onze afdeling. Zijn karakter kenmerkte zich door grote eenvoud. Ons medeleven gaat uit naar zijn kinderen en huisgenote, die wij alle sterkte toewensen met dit grote verlies.

Bestuur en leden, afd. Eerbeek

Op 14 maart is op 73-jarige leeftijd overleden onze imkerkollega en vriend, de heer **L. Rijsberman**. Velen van ons kennen hem als een zeer deskundig man, die openstond voor nieuwe inzichten en ideeën. Als bijenteeltleraar heeft hij velen van ons niet alleen persoonlijk advies gegeven, maar ook daadwerkelijk geholpen. Wij wensen zijn vrouw en kinderen alle kracht toe dit verlies te dragen.

Bestuur en leden, afd. Gooiland, Hilversum

De Bijenmarkt te Emmen wordt gehouden op 17 april en niet op 11 april, zoals eerder werd vermeld!

INZENDEN VAN KOPIJ

U bespaart de redactie veel werk door de kopij te typen op A4-formaat, met 1½ regel afstand en ruime marge.

H.H. IMKERS

Zendt vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtstreeks of in verenigingsverband
naar

HONINGZEMERIJ

W. van 't LAND

Barneveld, tel. 03420 - 12607

Desgewenst KUNSTRAAT terug.

* U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.

INTERNATIONAL SELECTION OF BEE BOOKS IN ENGLISH

Lists on request

International Bee Research Association
Hill House, Gerrards Cross,
Bucks SL9 0NR, England

BIJENSTAND „DE GRUBBE”

P. L. LAUMEN-WOUTERS, Grijzegrubben 63,
6361 GL NUTH (Limburg).

Kan u alles leveren voor de bijenteelt o.a.
kunstraat à f 18,50 per kg. **Bijenkasten** en
onderdelen. Prijslijst op aanvraag gratis
toegestuurd.

Tel. 04447 - 3183 Nuth. Maandag-zaterdag 9-18
uur.

Tel. 045 - 252408 Brunssum. Dinsdag - zaterdag
9-18 uur.

Banknr. N.M.B. Brunssum 65.77.13.228.
Gironr. Nuth 4444518.

Bijenstand Fa. H. T. van Dam & Zn., Jubbega
(Fr.), tel. 05165 - 13 82 kan U alles leveren
voor de Moderne Bijenteelt.

Kunstraat, Bijenwoningen en Onderdelen uit
eigen werkplaatsen.

Door eigen steeds grotere importen van diverse
gereedschappen steeds bij ons de laagste
prijzen.

Tevens voor wederverkoop diverse kleuren
meubelwas en honing van de fijnste kwaliteiten.

Vraagt onze prijscourant van materialen en/of
meubelwas en honing even aan. Wij zenden U
die gaarne gratis toe.

Wij komen weer op de te houden Bijenmarkten.

BIJENSTAND „DE BIJENKORF” sinds 1897.
Ruime sortering IMKERSMATERIALEN en SPE-
CIALITEITEN, HONINGSLINGERS enz.

Ook in HONING zijn wij ruim gesorteerd, n^l
KLAVERHONING f 6,— p. kg. ZOMERHONING
f 5,15 p. kg. ACACIAHONING f 6,50 p. kg.
BOEKWEITHONING f 6,— p. kg. Alles inclusief
B.T.W. Minimum-afname 15 kg. Bij afname van
200 kg EXTRA KORTING.

Ons magazijn is geopend van MAANDAG tot
en met ZATERDAG (dagelijks van 8 tot 20 u.)

Alleen op donderdag zijn wij gesloten.

U kunt dan wel in onze depots terecht:

J. v. Breukelen, Dorresteinweg 4, Soest (Utr.)
J. v. Lokhuizen, Rijnsburglaan 10, Heerde (Gld.)

„DE BIJENKORF”, Hoevelakenseweg 144,
3783 WK Terschuur (bij Amersfoort).
Tel. 03426-1978 - Postrekeningnr. 2622.

vervolg *SPEURBIJTJES* van pag. 74

TE KOOP: **bijenvolken**, 6- en 8-raamskastjes en een partij
honingpotten, wegens overcompleet. A. v. Oort, Kerkweg 23,
Ameide. Tel. 01836-1898.

TE KOOP: **bijenvolken in korven**. Brink, Oude Zwolseweg 27,
7345 BA Wenum Wiesel. Tel. 055-211447.

TE KOOP: een nieuwe **Langstroth-kast**, import Schehle; voor-
zien van kon. rooster, reisvoorziening, de broedkamerramen
al van kunstraat voorzien. Uiterste prijs f 170,—. Tel. 020-
921475.

TE KOOP: in goede staat verkerende complete **3-raams ho-**
ningslinger f 200,—. Tel. 04162-2727.

TE KOOP: 10-raams **bijenkasten**, losse bodem, 2 broed- en 1
broed- + 2 honingkamers 6-raams, 1 broed- en 1 honing-
kamer, z.g.a.n. Tel. 05220-58535.

Imkersbenodigdheden? Stoop, Doelstraat 2, 4707 RD Roosendaal.
levert alles voor de bijenteelt. Open: vrijdags 17.-21
uur, zaterdag 9-17 uur. Verder na tel. afspraak: 01650-33912.

TE KOOP: wegens omstandigheden 4 bevolkte **bijenkasten** en
alle **materialen** wat een imker nodig heeft. K. Kuperus, Basco-
hof 17, Workum. Tel. 05151-1960.

TE KOOP: 2 nieuwe **simplexkasten** à f 150,—. H. Trautmann,
Tel. 03408-5785.

TE KOOP: 6 goed bevolkte **bijenkasten**. P. Kats, Koolveen 8,
Nieuw Balinge. Tel. 05282-312.

Wegens ziekte te koop: 40 **bijenvolken** in simplex- en spaar-
kasten. M. F. Veldhoen, Zwarte Kolkstraat 23, 7384 DB Pos-
terenk Wilp. Tel. 05716-586, bellen na 21 uur.

HONINGZEMERIJ-KAARSENTREKKERIJ „De Rit” ZOELN. Ver-
deelcentrum voor imkerijproducten. Tel. 03448-1653. Te koop,
ook voor wederverkoop: o.a. kunstraat, bijenwas, bijenkaarsen
(gerold en gedompeld), pit, keteltjes voor het zelf maken van
kaarsen, bijenkorven, Nederlandse en buitenlandse honing, mede,
stuifmeel, honingzeep, honingcrème, honingshampoo, honing-
koek (recht en gesneden), boenwas, bijenkwartet, versch.
honing-sierpotjes enz. Vraagt U prijslijst!

VERKRIJGBAAR: **werktekening stuifmeelval**. Nu ook met af-
strijkgaas. f 30,—, incl. verzendkosten. Giro 4621556 t.n.v.
J. A. Dekker, J. C. Schröderstraat 2, Amsterdam. Tel. 020-
193224.

TE KOOP: enige zo g.a.n. **bijenkasten**, dubbelwandig en 3 **zes-**
ramers, alles simplexmaat. A. J. Frieling, Uithuizen. Tel.
05953-1784.

TE KOOP: nieuwe en gebruikte **simplexkasten** en ± 20 kg was.
E. Thiele, Beekweg 21, 7761 BK Schoonebeek. Tel. 05243-1298.

DE VERENIGING TOT BEVORDERING DER BIJENTEELT IN NEDERLAND

is de Vereniging die ZOVEEL VOOR HAAR LEDEN DOET !!

De afdeling Handel van „HET BIJENHUIS” zorgt er n.l. voor dat:

- er BOUWPAKKETTEN van SPAARKAST en ZESRAMER zijn van uitstekende kwaliteit
- er in Nederland GEGOTEN KUNSTRAAT te koop is
- er BIJENTABAK voor een spotprijs te koop is
- er KUNSTSTOF SECTIERAAMPJES verkrijgbaar zijn
- er nu een NAADLOZE KUNSTSTOF VOERBAK (van Polyurethaan) bestaat, die niet kan lekken; voor Simplex- en Spaarkasten
- er een VIERRAAMS R.V.S. SLINGER te koop is voor f 452,50
- er COMBI-RAMEN op de markt zijn
- er HOFFMANRAMEN in broedkamer- en honingkamermaat leverbaar zijn
- er SIMPLEX- en SPAARKASTEN zijn in RED CEDAR met natuurlijk de onovertroffen HOEKVERTANDING
- er DRAAGLIJSTEN EN AFSTANDSREPEN zijn van ROESTVRIJ METAAL
- er aan de kasten ROESTVRIJSTALEN PIANOSCHARNIEREN gemonteerd zijn d.m.v. ROESTVRIJSTALEN SCHROEVEN
- er WERKTEKENINGEN zijn voor de doe-het-zelver, van SIMPLEX- EN SPAARKASTEN
- er een SNIJKRAAN te koop is voor nog geen f 20,—
- er ZEVEN MATEN KUNSTRAAT leverbaar zijn voor een standaardprijs
- er SIMPLEX- en SPAARKASTBODEMS zijn, standaard uitgevoerd met bodemventilatie, zonder meerprijs
- er de grootste sortering BIJENBOEKEN te koop is
- er een zeer uitgebreide COLLECTIE ZADEN van DRACHTPLANTEN te koop is
- er een INRUILSYSTEEM is voor RUWE RAAT en ZEGELWAS
- **ER OOK IN DE TOEKOMST NIEUWE IDEEËN OMGEZET WORDEN IN PRAKTISCHE ZAKEN VOOR ELK LID**

